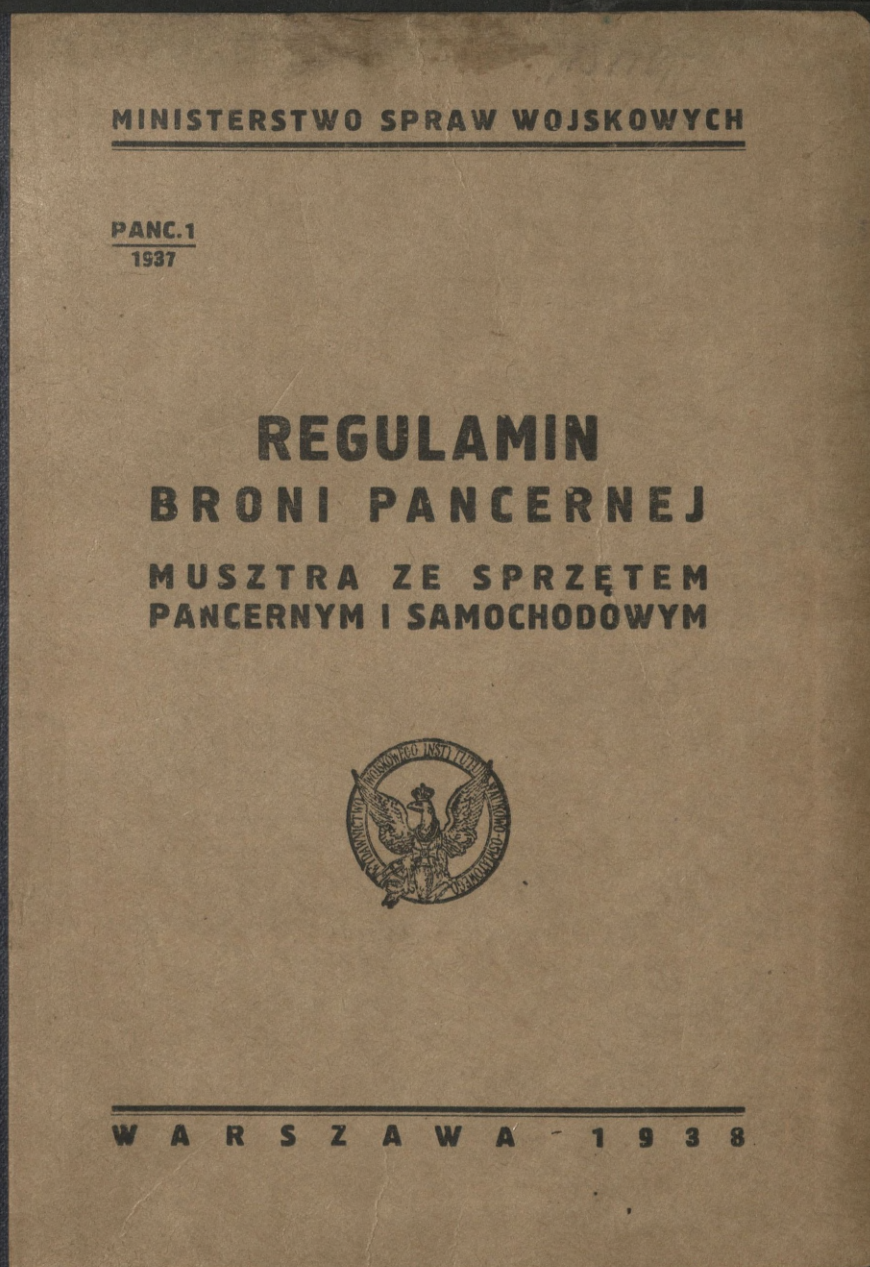
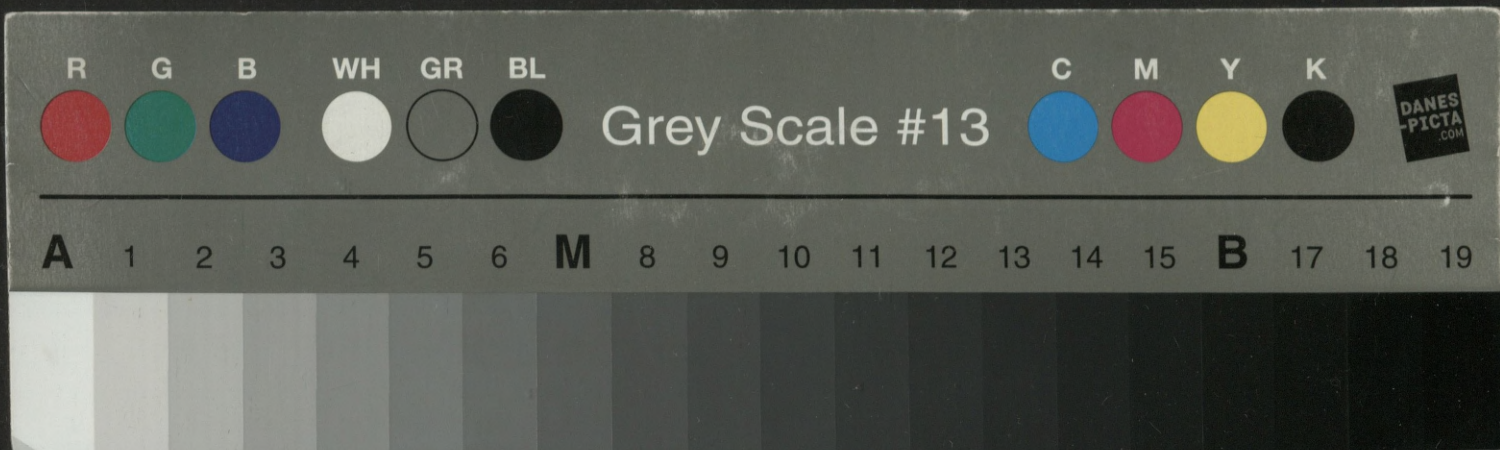

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH

PANC.1

1937

**REGULAMIN
BRONI PANCERNEJ
MUSZTRA ZE SPRZĘTEM
PANCERNYM I SAMOCHODOWYM**

W A R S Z A W A - 1 9 3 8

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH

PANC. 1

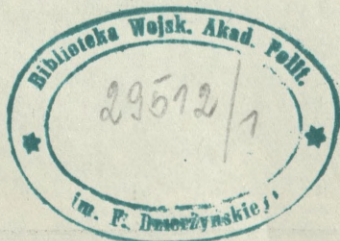
1937

REGULAMIN
BRONI PANCERNEJ
MUSZTRA ZE SPRZĘTEM
PANCERNYM I SAMOCHODOWYM

W A R S Z A W A 1 9 3 8

15110/5

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH
DOWÓDZTWO BRONI PANCERNYCH

L. dz. 2697/Tjn. Std. 37.

Warszawa, dnia 28 września 1937 r.

ROZKAZ WPROWADZAJĄCY.

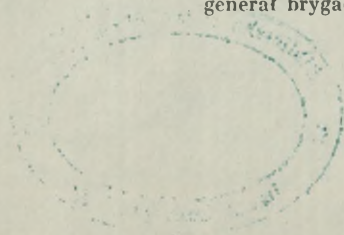
Wprowadzam do użytku służbowego „Regulamin broni pancernej — Musztra ze sprzętem pancernym i samochodowym — $\frac{\text{Panc. 1}}{1937}$ ”.

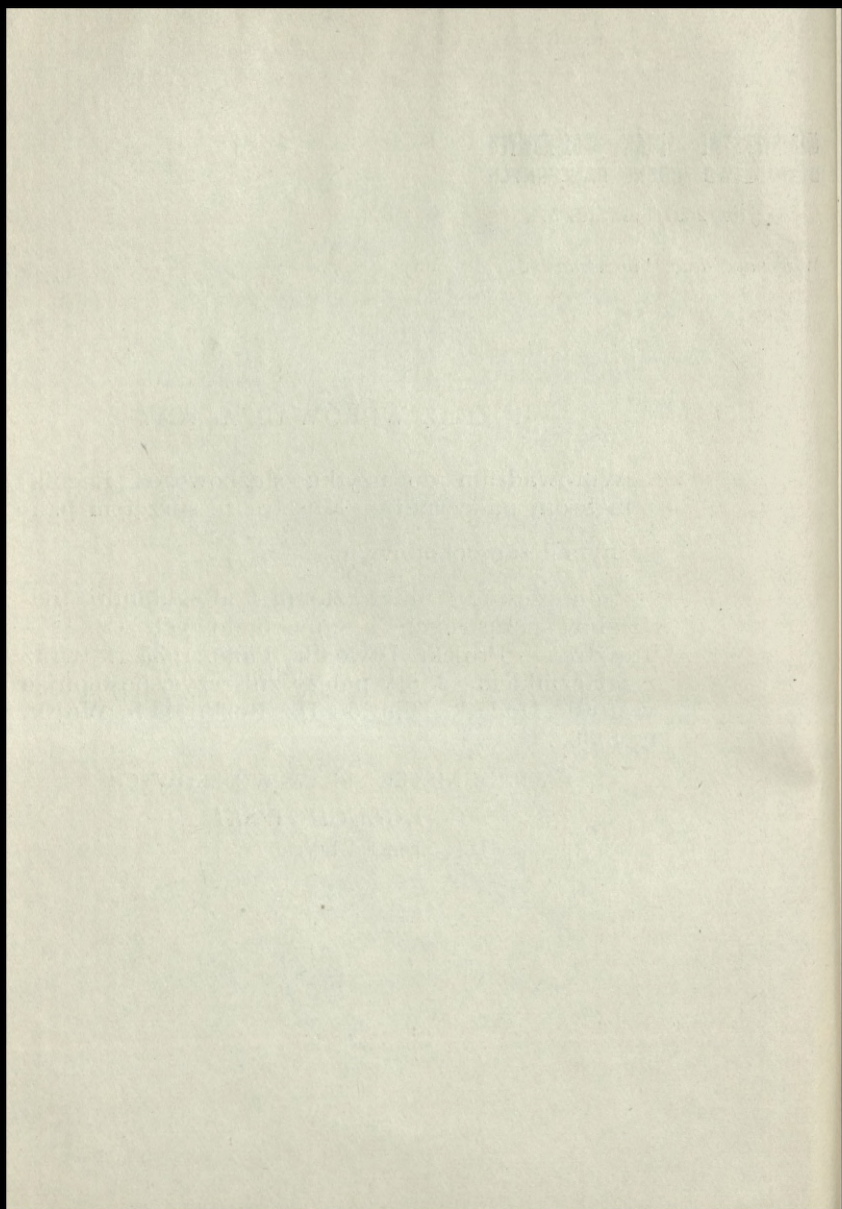
Jednocześnie unieważniam „Regulamin oddziałów pancernych i samochodowych Cz. I — Musztra — Projekt. Dtwo Br. Panc. 1935 r.” wraz z załącznikiem, który należy zniszczyć, postępując w myśl „Dodatku Tjn. do Dz. Rozk. M. S. Wojsk. nr 8/36”.

I WICEMINISTER SPRAW WOJSKOWYCH

(—) **GLUCHOWSKI**

generał brygady

T R E Ś Ć

ROZDZIAŁ I.

Postanowienia ogólne.

	Str.
1. Zakres	1
2. Cel musztry	1
3. Metody szkolenia	2
4. Sposób podawania komend i rozkazów	2
5. Tabela znaków i sygnałów	3
6. Miejsce dowódców przy podawaniu komend (znaków)	7

ROZDZIAŁ II.

Czołgi rozpoznawcze.

Musztra załogi czołga.

7. Załoga	7
8. Przy wozie zbiórka	7
9. Silnik w ruch	8
10. Do wozu	9
11. Silnik zgaś	10
12. Z wozu	10

Pluton.

13. Skład	10
14. Szyki zwarte	10
15. W szeregu zbiórka	11
16. W rzędzie zbiórka	11

VI

17. Kolumna marszowa	12
18. Zawracanie w kolumnie	14
19. Szyki luźne	15
20. Szyk czołowy	15
21. Kolumna półplutonowa	17
22. Rozwinięty	17
23. Kolumna marszowa w szyku „W szeregu zbiórka“	17
24. Zmiana kierunku w kolumnie marszowej	17
25. Szyk czołowy z kolumny marszowej	18
26. W szeregu zbiórka z kolumny marszowej	18
27. W rzędzie zbiórka lub kolumna marszowa z szyku czołowego	19
28. Kolumna półplutonowa z kolumny marszowej i odwrotnie	19
29. Rozwinięty z kolumny marszowej i odwrotnie	19
30. Rozwinięty z szyku czołowego	20
31. Rozwinięty z kolumny półplutonowej	20

Kompania (szwadron).

32. Skład	22
---------------------	----

Szyki zwarte.

33. Szyki	22
34. Szereg	22
35. Kolumna kompanijna (szwadronowa)	23
36. Kolumna plutonowa	24
37. Kolumna marszowa	25

Szyki luźne.

38. Szyki luźne	26
39. Rozwinięty	26
40. Plutony na równej wysokości	27
41. Trójkąt w przód	27
42. Trójkąt w tył	28
43. Sprawianie szyków	28

VII

ROZDZIAŁ III.

Czołgi lekkie.

Musztra załogi czołga

44. Skład załogi	30
45. Przy wozie zbiórka	30
46. Silnik w ruch	30
47. Do wozu	31
48. Z wozu	33

Pluton.

49. Skład	34
50. Szyki	34

Kompania.

51. Skład	34
52. Szyki	34

Batalion czołgów lekkich.

53. Skład	35
54. Szyki	35
55. Sprawianie szyków	37

ROZDZIAŁ IV.

Samochody pancerne.

a) Sam. panc. w z. 29.

56. Skład załogi	37
57. Przy wozie zbiórka	38
58. Silnik w ruch	39

VIII

59. Do wozu	40
60. Z wozu	40

b) Samochód panc. wz. 34.

61. Skład załogi	40
62. Przy wozie zbiórka	40
63. Silnik w ruch	41
64. Do wozu	41
65. Z wozu	41

Pluton.

66. Skład	42
67. Szyki zwarte	42
68. Szereg	42
69. Rząd	42
70. Kolumna marszowa	43
71. Szyki luźne	44
72. Szyk czołowy	44
73. Szyk ogniowy	45
74. Zmiany kierunku	45
75. Ruch wsteczny	46
76. Rozwinięty	46
77. Miejsce motocykla i patrolu reperacyjnego w czasie zmiany szyków	47

Szwadron.

78. Skład	47
79. Szyki zwarte	47
80. Szyki luźne	48

ROZDZIAŁ V.

Samochody ciężarowe.

81. Załoga	48
82. Przy wozie zbiórka	48
83. Silnik w ruch	48

IX

84. Do wozu	49
85. Silnik zgaś	50
86. Z wozu	50
87. Czynności kierowcy bez pomocnika	50
88. Czynności kierowcy samochodu osobowego	50

Pluton.

89. Skład	50
90. Szyki	50
91. W szeregu zbiórka	51
92. W rzędzie zbiórka	51
93. Kolumna marszowa	52

Kolumna samochodowa (komp.).

94. Skład	54
95. Szyki	54
96. Zbiórka w szeregu	54
97. Zbiórka w rzędzie	55
98. Kolumna plutonowa	56
99. Kolumna kompanijna	56
100. Kolumna marszowa	57
101. Nawracanie na drodze	57

ROZDZIAŁ VI.

Motocykle.

Musztra załogi.

a) Motocykle z przyczepkami.

102. Przy wozach zbiórka	58
103. Silnik w ruchu	58
104. Do wozów	59
105. Z wozów	59

b) Motocykle bez przyczep

106. Przy wozach zbiórka	60
107. Silnik w ruch	60
108. Do wozów	60
109. Z wozów	61

Pluton motocyklowy (drużyna).

110. Skład plutonu	61
111. Szyki plutonu motocyklowego	61
112. W szeregu zbiórka	61
113. W rzędzie zbiórka	62
114. Kolumna marszowa	63
115. Stój	63
116. Stosowanie zdwojonej kolumny marszowej	63
117. Zbiórki załóg wozów silnikowych pieszo	65

ROZDZIAŁ VII.

Pocłagi pancerne.

118. Zasady ogólne	66
119. Rozkazy i komendy	66
120. Komendy podawane ustnie	66
121. Rozkazy ustne lub telefoniczne	66
122. Rozkazy przez radio	66
123. Rozkazy sygnałami dźwiękowymi	67
124. Rozkazy sygnałami wzrokowymi	67
125. Przykład rozkazu	67
126. Sygnały dźwiękowe P. K. P.	69
127. Zakres szkolenia indywidualnego	69

Musztra pojedynczego strzelca.

128. Do wozu	69
129. Z wozu	70
130. Spocznij i na miejsca	70

XI

Szkolenie zespołów.

131. Skład zespołu	70
132. Zakres musztry zespołów	71

Musztra zespołów.

133. Przed wozem zbiórka	71
134. Z wozu	71
135. Obsługi działonów artylerii	73
136. Obsługi ciężkich karabinów maszynowych	74
137. Zespoły drogowe, minerskie, wypadowe i łączności	74
138. Obsługa parowozu	74
139. Załogi drezyn pancernych „T”	74
140. Załogi drezyn pancernych torowo-terenowych	74
141. Przygotowanie do boju, odbój — przygotowanie do marszu	74

Musztra plutonów.

142. Skład plutonu	74
143. Zakres musztry plutonu	75
144. Zbiórka plutonu	75
145. Pluton drezyn — zbiórka	75
146. Pluton — do wozu	77
147. Z wozu (przed wozem zbiórka)	79

Pociąg pancerny.

148. Skład pociągu pancernego	79
149. Zakres musztry pociągu pancernego	80
150. Szyki pociągu pancernego	80
151. Szyk bojowy	80
152. Szyk marszowy	81
153. Zbiórka w pełnym składzie	81
154. Sprawianie szyków przez załogę pociągów pancernych	82
155. Przed pociągiem zbiórka	82

XII

156. Załoga do wozów	84
157. Przed pociągiem zbiórka	84
158. Przed pociągiem plutonami zbiórka	84

ROZDZIAŁ VIII.

Przeglądy i defilady.

159. Uwagi ogólne	85
160. Przegląd	86
161. Defilada	87
162. Miejsca dowódców	87
163. Postawa podczas defilady	87
164. Oddawanie honorów	88

ROZDZIAŁ IX.

Przeglądy i defilady pociągów pancernych.

165. Przeglądy	88
166. Defilady	89

ROZDZIAŁ I.

Postanowienia ogólne.

W zakres musztry ze sprzętem silnikowym w jednostkach pancernych wchodzi:

**1.
Zakres.**

- a) czynności indywidualne załogi (obsługi) danego wozu przy zapalaniu i gaszeniu silnika, wsiadanie i wysiadanie z wozu, prowadzenie wozu oraz niektóre czynności w walce;
- b) szyki zwarte i luźne zespołów wozów pancernych, samochodów, motocykli, pociągów i drezyn pancernych.

Celem musztry jest:

**2.
Cel musztry.**

- zgranie załogi (obsługi) wozów pancernych, samochodów i motocykli w sprawnym obsłudze danego sprzętu;
- nauczanie sprawnego wykonywania ustalonych szyków zwartych i luźnych w zespołach;
- wyrobienie i utrzymanie porządku, spoistości i karności w oddziałach, występujących ze sprzętem pancernym i silnikowym.

3. Metody szkolenia.

Przy szkoleniu załóg pojedynczych wozów w wykonywaniu ustalonych czynności lub sprawianiu szyków w zespołach trzeba na ogół trzymać się następującej kolejności:

- szkolenie załogi (obsługi) pojedynczego wozu;
- szkolenie w sprawianiu szyków zwartych przez zespoły najpierw mniejsze, a potem większe;
- szkolenie w wykonywaniu szyków luźnych w małych zespołach najpierw pieszo, a potem ze sprzętem;
- szkolenie w szykach zwartych i luźnych większych zespołów.

We wszystkich tych ćwiczeniach należy stosować stopniowanie trudności przez przyspieszanie tempa wykonania, zwiększanie wyposażenia bojowego załóg i wozów pancernych, zwiększanie odległości między wozami, sprawianie szyków w coraz trudniejszych warunkach atmosferycznych (mgła, deszcz) i terenowych (falistość i nierówność terenu), wprowadzanie coraz nowych środków dawania komend i rozkazów (ustnie, znaki ręką, sygnały chorągiewkami, sygnały dźwiękowe, sygnały świetlne, radio itd.).

4. Sposób po- dawania komend i rozkazów.

Komendy i rozkazy podaje się ustnie lub przy pomocy sygnałów dźwiękowych, gdy silniki są zgaszone, a oddział jest skupiony, zaś znakami: przy pomocy rąk, chorągiewek sygnalizacyjnych, sygnałów świetlnych, przy pomocy radia itp. po uruchomieniu silników oraz gdy tego wymaga odległość.

W wozach, mających odpowiednie urządzenie (telefon tubowy lub elektryczny z głośnikiem, ra-

diotelefon), komendy i rozkazy podaje się również ustnie nawet przy silnikach w ruchu, gdy załogi znajdują się w wozach.

Tabełę znaków tarczami (chorągiewkami), podawanych ze wszystkich wozów silnikowych, z wyjątkiem pociągów pancernych, przedstawia załącznik 1. Inne znaki, przyjęte dla wszystkich rodzajów sprzętu silnikowego, podaje poniższa tabela.

5.
Tabela zna-
ków i sygna-
łów.

Tabela sygnałów i znaków: gwizdkiem, ręką i światłem.

Komenda lub rozkaz (znaczenie znaku)	Sposób podawania znaku:		
	Sygnał gwizdkiem	Znak ręką:	Sygnał świetlny
„Uwaga” lub „Baczność”	Jeden długi gwizdek lub sygnał klaksonem	Ręka podniesiona pionowo i trzymana w tym położeniu.	W nocy — to samo ręką z latarką
„Przy wozach — zbiórka”	Szereg krótkich gwizdków lub sygnałów klaksonem	Prawa ręka zgięta nad głową, dłońią w dół.	—
„Silniki w ruch”		Zataczanie prawą ręką kół przed sobą na wysokości pasa, jak przy zakręcaniu silnika korbą.	W nocy — to samo ręką z latarką

Ciąg dalszy na str. następnej.

Komenda lub rozkaz (znaczenie znaku)	Sposób podawania znaku:		
	Sygnał gwizdkiem	Znak ręką:	Sygnał świetlny
„Do wozów”		Prawa ręka wzniesiona pionowo i opuszczona przed sobą w kierunku lewego biodra.	W nocy — to samo ręką z latarką
„Silniki zgaść”		Obie dłonie położone na uszach.	—
„Z wozów”		Prawa ręka wzniesiona pionowo w kierunku od lewego biodra.	W nocy — to samo ręką z latarką
„Wolniej jechać”		Dłoń położona na uchu (poprzedzić znakiem uwaga).	
„Szybciej jechać”		Zataczanie kół prawą ręką jak przy znaku „Silniki w ruch” (podający znak musi się odwrócić do maszerującego za nim oddziału).	W nocy to samo ręką z latarką
„Marsz”		Prawa ręka z położenia pionowego, trzykrotnie ugięta w łokciu i opuszczona w dół.	W nocy to samo ręką z latarką

Komenda lub rozkaz (znaczenie znaku)	Sposób podawania znaku :		
	Sygnal gwizdkiem	Znak ręką:	Sygnal świetlny
„Stój”		Prawa ręka podniesiona i powoli opuszczona bokiem w dół z jednoczesnym zwolnieniem, a następnie zatrzymaniem swego wozu.	W nocy to samo latarką
„Zgasić światło”		W snopie światła kilkakrotne zasłanianie oczu obydwoma dłońmi.	Gaszenie i zapalanie latarki (przestanianie i odstawianie) w odstępach 2 sek., latarka nieruchomo
„Pojeďte w tył zwrot”		Zataczanie kół nad głową wyprostowaną prawą ręką.	
„W szeregu zbiórka”		Prawa ręka wzniesiona pionowo, lewa poziomo w bok (przy czym lewa wskazuje, jaki front powinien przybrać oddział); jeśli dowódca jedzie w wozie, wówczas jednocześnie zatrzymuje swój wóz.	

Komenda lub rozkaz (znaczenie znaku)	Sposób podawania znaku:		
	Sygnal gwizdkiem	Znak ręką:	Sygnal świetlny
„W rzędzie zbiórka”		Prawa ręka wzniesiona pionowo, lewa poziomo w przód (lewa ręka wskazuje kierunek ustawienia się oddziału).	
„Skręt w prawo (w lewo)”		Prawa lub lewa ręka wyciągnięta poziomo w bok, dłoń otwarta i skierowana prostopadle do ziemi.	Zapalenie sygnatu świetlnego z odpowiedniej strony jeśli wóz ma elektryczne wskaźniki kierunkowe

Znaki używane wewnątrz wozów do przekazywania rozkazów między dowódcą a kierowcą wozu.

„Naprzód“ (jechać)	— Uderzenie kierowcy w plecy.
„Stój“	— Nacisk na głowę kierowcy.
„Cofaj“	— Pociągnięcie kierowcy za kołnierz w tył.
„Szybciej jechać“	— Kilkakrotne uderzenie kierowcy w plecy.
„Wolniej jechać“	— Nacisk na kark kierowcy.
„Skręt w prawo“ (w lewo)	— Nacisk na odpowiednie ramię kierowcy tak długo, aż wóz przybierze pożądany kierunek. W czołgach TK (TKS) pociągnięcie kierowcy za prawe przedramię oznacza skręt w prawo, odpychanie od siebie — skręt w lewo.

W czasie podawania znaków ręką, gdy załogi znajdują się w wozach, dowódcy poszczególnych wozów powtarzają znaki, podawane przez dowódcę oddziału (na wozach ciężarowych, gdzie są tylko kierowcy, czynią to kierowcy).

Znak „Uwaga“ należy dawać przed każdym znakiem.

Odbierający znakiem „Uwaga“ daje znać, że widzi znak.

Do dawania komend dowódca samodzielnie występującego plutonu, jeśli pluton jest ustawiony w szeregu, występuje 5 kroków przed swój motocykl ze zwrotem w lewo; jeśli pluton ustawiony jest w rzędzie, dowódca plutonu występuje 5 kroków w lewo z jednoczesnym zwrotem do plutonu.

Dowódcę kompanii obowiązują te same postanowienia, z tą różnicą, że dowódca kompanii występuje 10 kroków.

Jeśli teren lub ruch drogowy tego wymagają, dowódca plutonu i kompanii mogą, przy ustawianiu oddziału w rzędzie na drodze, do podawania komend lub znaków występować w prawo.

ROZDZIAŁ II.

Czołgi rozpoznawcze.

Musztra załogi czołga.

Załoga czołga rozpoznawczego składa się z 2 ludzi: dowódcy czołga i kierowcy.

Na komendę lub znak „Załoga — przy wozie zbiórka!“ (lub „biegiem zbiórka“) załoga podąża szybkim krokiem do wozu i ustawia się następująco:

6.
Miejsce dowódców przy podawaniu komend (znaków).

7.
Załoga.

8.
Przy wozie zbiórka.

dowódca z prawej strony czołga, kierowca z lewej na wysokości osi kół zębatach w odstepie jednej dłoni od błotników w postawie swobodnej, frontem jak czołg.

9. Na komendę lub znak „Załoga—silnik w ruch!”
Silnik w ruch. załoga wykonuje następujące czynności:

- a) *gdy klapy górne pancerza są zamknięte*, załoga wykonuje zwrot do czołga z jednoczesnym odstawieniem nogi: dowódca o krok w lewo, kierowca o krok w prawo, po czym oburącz otwierają górne klapy czołga.

Dowódca wozu zwraca się następnie w lewo i szybkim krokiem udaje się na tył czołga, staje w rozkroku za środkiem czołga (frontem do czołga), jednocześnie ujmuje oburącz za uchwyty tylnych drzwiczek (klap) czołga i otwiera je, następnie prawą ręką wyciąga korbę rozruchową, lewą zaś otwiera uchwyt korby, zakłada korbę na wałek rozruchu ręcznego, lewą ręką opiera o górną osłonę wentylatora i czeka na znak kierowcy; z chwilą, gdy kierowca da znak „Gotów”, uruchamia silnik korbą.

Po uruchomieniu silnika lewą ręką otwiera uchwyt korby, prawą wyciąga korbę i zakłada ją na miejsce, następnie obiema rękoma jednocześnie zamyka drzwiczki tylne i wraca szybko na miejsce, gdzie staje w postawie zasadniczej i podnosi prawą rękę do góry na znak, że silnik jego wozu jest uruchomiony i pracuje sprawnie (rękę opuszcza na znak „Do wozu!” lub „Silnik zgaś!”).

Kierowca w tym czasie chwytą lewą ręką z góry za boczną skośną płytkę pancerza, stawia lewą nogę na gasienicy na wysokości konsoli resoru głównego, odbija się prawą nogą od ziemi i przenosi ją łukiem nad tyłem wozu do środka wozu, prawą ręką chwytą się z góry za poprzeczkę pancerza, siada na tylnej górnej klapie pancerza, przenosi lewą nogę do środka czołga, unosi się na obu rękach i wsuwa nogi do przodu w kierunku pedałów, przekłada obie ręce na przednią górną klapę pancerza, opuszcza się na rękach i siada na siedzeniu; następnie sprawdza, czy dźwignia zmiany przekładni jest na luzie, ustawia zapłon, włącza kluczyk stacyjki i podnosi prawą rękę do góry (gdy dowódca zacznie kręcić korbą rozruchową, kierowca opuszcza rękę). Gdy silnik zapali, reguluje odpowiednio dopływ mieszanki, aby silnik pracował na wolnych obrotach; po uregulowaniu pracy silnika otwiera okienko przednie i boczne lewe do poziomu.

- b) Jeśli klapy górne wcześniej otwarto, dowódca robi wtył zwrot i podąża na tył czołga, a kierowca wykonuje poprzednio podane czynności.

Na znak „Do wozu“ dowódca robi zwrot w lewo z jednoczesnym odstawieniem lewej nogi o krok w lewo, po czym wykonuje przy wsiadaniu te same czynności co kierowca, uwzględniając odwrotną kolejność nóg i rąk. Po wejściu do wozu staje, otwiera okienko przednie, boczne i oba tylne. Zamknięcie pokryw pancerza czołga następuje na osobny rozkaz, stanowiąc jedynie przedmiot szkolenia załogi w tej czynności, lub też gdy warunki bojowe tego wymagają.

10.
Do wozu.

11. Na znak „Silnik zgaś!“ kierowca wyłącza kluczyk
Silnik zgaś. stacyjki rozdzielczej.

12. Na komendę lub znak „Z wozu!“ załoga wyko-
Z wozu. nuje następujące czynności: załoga zamyka okien-
ka przednie, boczne i tylne, po czym kierowca
chwyta oburącz za przednią klapę górną czołga,
unosi się do góry, przekłada ręce — prawą na po-
przeczkę pancerza a lewą na boczną ścianę pan-
cerza i razem z dowódcą siadają na tylnych gór-
nych klapach pancerza, przenoszą obie nogi razem
na zewnątrz czołga, kierowca przekłada prawą rękę
na boczną lewą ścianę pancerza czołga w przed-
niej części a lewą na pancerz z lewej strony ciała,
dowódca zaś opiera prawą rękę o uchwyt do c. k. m.
do strzelania przeciwniczego, a lewą o boczną
prawą ścianę pancerza czołga, po czym jedno-
cześnie zeskakują na ziemię i stają na swych miej-
scach w postawie swobodnej (zamknięcie klap
górných czołga następuje na osobny rozkaz
„zamknąć górne klapy!“).

Na komendę lub znak „Silnik w ruch!“, gdy za-
łoga znajduje się wewnątrz czołga, kierowca uru-
chamia silnik rozrusznikiem elektrycznym.

Pluton.

13. Pluton czołgów rozpoznawczych składa się: z mo-
Skład. tocykla dowódcy plutonu, czołga dowódcy pluto-
nu, 2 półplutonów i czołga patrolu reperacyjnego.

14. Pluton stosuje następujące szyki zwarte:
Szyki zwarte. szereg i rząd — jako szyki zbiórki,
kolumnę marszową — jako szyk marszu.

Zasadniczym szykiem zbiórki plutonu jest szyk „w szeregu — zbiórka”.

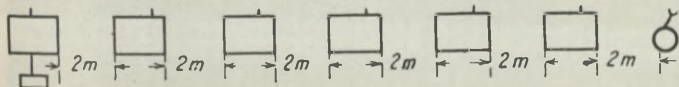
Na komendę lub znak „Pluton — w szeregu — zbiórka” pluton ustawia się następująco:

15.
W szeregu
zbiórka.

motocykl dowódcy plutonu, w lewo od niego w odstępnie 2 metrów — czołg dowódcy plutonu i oba półplutony, jako lewoskrzydłowy — czołg patrolu reperacyjnego; wozy wyrównane w prawo na czołg dowódcy plutonu.

Ustawianie i równanie wozów przeprowadza dowódca plutonu lub dowódca pierwszego półplutonu, znajdując się na zewnątrz czołga.

Załoga wozów ustawia się jak w pkt. 8; dowódca plutonu z prawej strony motocykla na wysokości osi przedniego koła przed kołem przyczepki.

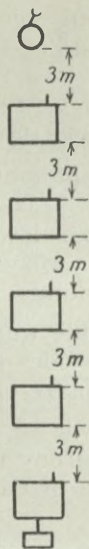

Ryc. 1. Szereg.

Na komendę lub znak „Pluton w rzędzie zbiórka” pluton ustawia się następująco:

16.
W rzędzie
zbiórka.

motocykl dowódcy plutonu, za nim w odległości 3 metrów — czołg dowódcy plutonu i oba półplutony, następnie czołg patrolu reperacyjnego; wozy kryją na prawe koło motocykla dowódcy plutonu lub na prawy bok czołga dowódcy plutonu; ustawianie i krycie wozów przeprowadza dowódca plutonu lub dowódca pierwszego półplutonu.

Ryc. 2. Rząd.

Na znak „Marsz” („kolumna marszowa”) wozy ruszają kolejno za wozem czołowym.

**17.
Kolumna
marszowa.**

W kolumnie marszowej odległości normalne między wozami wynoszą 25 m; kolejność czołgów — jak na zbiórce w rzędzie, przy czym dowódca samodzielnie maszerującego plutonu posuwa się na motocyklu w takim miejscu, skąd najlepiej może doglądać karności marszowej plutonu; tempo marszu reguluje dowódca wozu czołowego. Gdy nie było innego rozkazu, wozy posuwają się prawą stroną drogi.

W czasie marszu przez większe miejscowości, aby nie dopuścić do wjeżdżania w kolumnę obcych wozów oraz nie utrudniać orientacji dowódcom przy skrętach z jednej ulicy w drugą, dla większej zwartości plutonu należy odległości znacznie zmniejszyć. W trudnych warunkach atmosferycznych (mgła, duży kurz) i przy falistej drodze dla uzyskania większego tempa marszu, dowódca plutonu może zarządzić zwiększenie odległości do 50 a nawet do 100 m.

Na znak (rozkaz) „Stój“ wszystkie wozy zatrzymują się po prawej stronie drogi w miarę możliwości w odległościach normalnych; w warunkach bojowych wozy wykorzystują zasłony przeciw obserwacji lotniczej.

Na znak „W rzędzie zbiórka“ wozy tak w marszu, jak również w razie poprzedniego zatrzymania się w odległościach marszowych, dojeżdżają na odległości 3 m do czołowego wozu, stając zasadniczo po prawej stronie drogi.

18.
Zawracanie
w kolumnie.

Gdy pluton, stojący na zbiórce w rzędzie lub zatrzymany w kolumnie marszowej, ma utworzyć kolumnę marszową w przeciwnym kierunku, lecz w porządku poprzednim, dowódca daje znak „Kolumna marszowa“ i „Róbcie to, co ja“, po czym rusza z miejsca i nawraca swym czołgiem, jadąc z małą szybkością po prawej stronie drogi w przeciwnym kierunku; wozy kolejno ruszają z miejsca i nawracają, podążając za wozem dowódcy plutonu. Po zajęciu miejsca w kolumnie przez wszystkie wozy dowódca plutonu może dopiero nadać plutonowi pożądane tempo marszu.

Jeśli warunki bojowe wymagają natychmiastowego cofnięcia się czołgów, maszerujących w kolumnie marszowej lub w szyku czołowym, wówczas na znak „Nawracaj” czołgi wykonują pojedynczo w tył zwrot w miejscu, gdzie ich zastał ten rozkaz, i jadą w przeciwnym kierunku w porządku odwrotnym po prawej stronie drogi aż do chwili znaku (rozkazu) „Stój”; po zatrzymaniu się czołgi T. K., T. K. S. (bez wieżyczek obracalnych) zawracają na miejscu w kierunku nieprzyjaciela.

Pluton czołgów rozpoznawczych stosuje następujące szyki luźne: szyk czołowy, kolumna półplutocielem. (Ryc. nr 4).

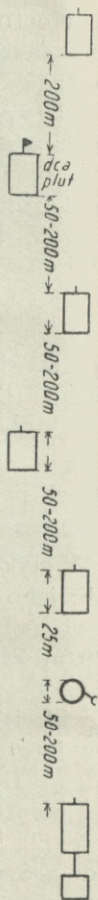
19.
Szyki luźne.

Szyk czołowy jest szykiem marszu po drodze w przewidywaniu spotkania się z nieprzyjacielem.

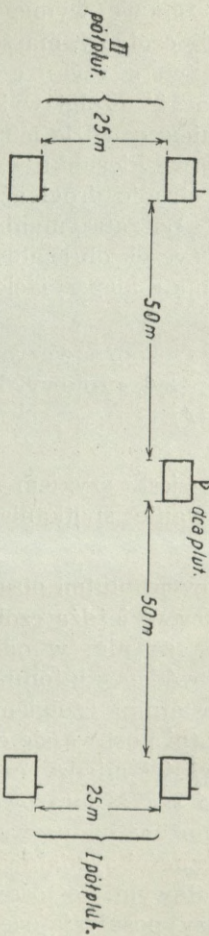
20.
Szyk czołowy.

W szyku czołowym pluton posuwa się w ten sposób: jako pierwszy wyjeżdża czołg dowódcy pierwszego półplutonu, za nim w odległości od 50 do 200 m czołg dowódcy plutonu, po czym reszta czołgów, a za ostatnim czołgiem plutonu — motocykl; jako ostatni posuwa się czołg patrolu reperacyjnego. Odległości między czołgami—od 50 do 200 m. Odległości są każdorazowo zależne od terenu, położenia, możliwości prowadzenia skutecznego ognia i widoczności sygnałów. Pluton, maszerujący w szyku czołowym, dostosowuje się do terenu i położenia, wozy posuwają się na przemian po obydwu stronach drogi.

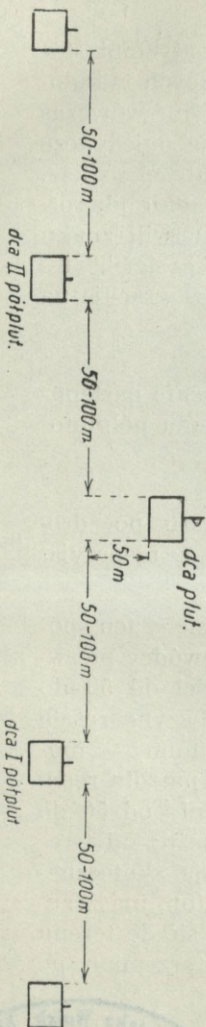

Ryc. 4. Sztyk czolowy.

Ryc. 5. Kolumna półplutonowa.

Ryc. 6. Rozwinięty.

Kolumna półplutonowa jest szykiem zbliżania się i manewru podczas ruchu plutonu na przełaj.

Ugrupowanie plutonu w kolumnie półplutonowej wygląda następująco (Ryc. nr 5):

czołgi dowódcy plutonu i dowódców półplutonów na równej wysokości w odstępach 50 m; czołg dowódcy plutonu w środku, w prawo pierwszy półpluton, w lewo drugi półpluton; czołgi półplutonów kryją swych dowódców w odległości 25 m.

„Rozwinięty“ jest szykiem posuwania się pod ogniem oraz szykiem walki w terenie. Czołgi plutonu posuwają się nieregularnie ugrupowane wszerek, wykorzystując teren; kierunek utrzymuje dowódca plutonu. Odstępy od 50 do 100 m. Czołg dowódcy plutonu w środku i 50 m w przód. Na prawo od niego pierwszy półpluton, na lewo drugi półpluton. (Ryc. nr 6).

Czołg patrolu reperacyjnego i motocykl w kolumnie półplutonowej i w rozwiniętym, posuwają się według osobnego rozkazu dowódcy plutonu.

Na znak „Kolumna marszowa“ z szyku „W szeregu zbiórka“ czołg dowódcy plutonu rusza z miejsca, następnie ruszają kolejno czołgi plutonu i najkrótszą drogą zajmują swoje miejsca w kolumnie.

Na znak „Uwaga, róbcie to co ja“ lub na znak ręką „Skret w prawo (lewo)“ czołg dowódcy plutonu przybiera nowy kierunek marszu, a reszta czołgów posuwa się tym samym śladem za czołgiem dowódcy plutonu.

21.
Kolumna pół-
plutonowa.

22.
Rozwinięty.

23.
Kolumna
marszowa
z szyku
„W szeregu
zbiórka“.

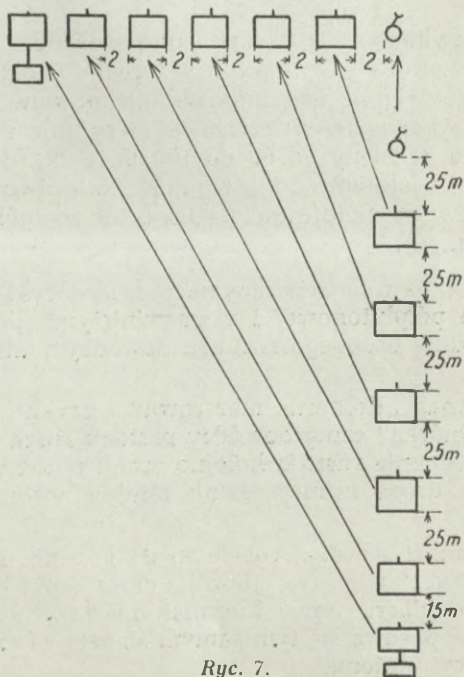
24.
Zmiana kie-
runku w ko-
lumnii mar-
szowej.

25.
Szyk czołowy
z kolumny
marszowej.

Na znak „Szyk czołowy” czołg dowódcy I półplutonu przyspiesza tempo i wysuwa się naprzód przed czołg dowódcy plutonu, pozostałe czołgi zwalniają szybkość do czasu osiągnięcia przepisowych odległości i przybierają ugrupowanie jak na rycinie 4.

26.
W szeregu
zbiórka
z kolumny
marszowej.

Na znak „W szeregu — zbiórka” czołg dowódcy plutonu zatrzymuje się frontem w nakazanym kierunku, a reszta czołgów kolejno dojeżdża i staje na lewo od czołga dowódcy plutonu. (Ryc. nr 7).

Ryc. 7.

Na znak „W rzędzie — zbiórka“ lub „Kolumna marszowa“ czołg dowódcy pierwszego półplutonu zatrzymuje się lub zwalnia szybkość dopóty, dopóki czołg dowódcy plutonu nie wyjedzie naprzód, a pozostałe czołgi nie osiągną przepisowej odległości, zajmując swoje miejsca, jak na ryc. 2 i 3.

27.
W rzędzie
zbiórka lub
kolumna mar-
szowa z szyku
czołowego.

Na znak „Kolumna półplutonowa“ czołg dowódcy plutonu zmniejsza szybkość, pierwszy półpluton wysuwa się na prawo w skos i po osiągnięciu 50 m odstępu od dowódcy plutonu, posuwa się na jednej z nim wysokości; drugi półpluton wykonuje to samo w lewo.

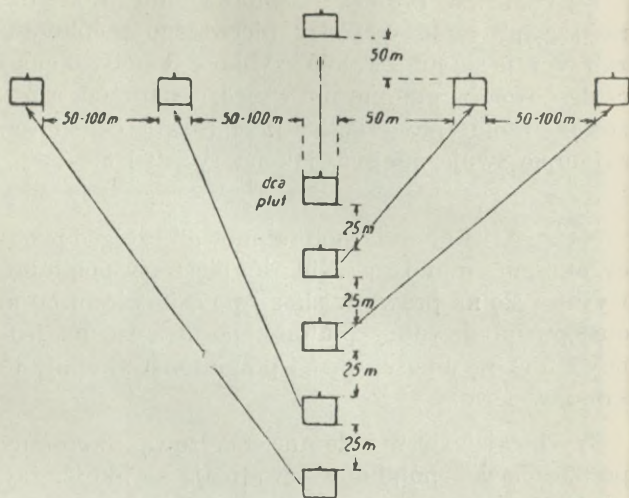
28.
Kolumna pół-
plutonowa
z kolumny
marszowej
i odwrotnie.

Wyciągając się w kolumnę marszową z kolumny półplutonowej, półplutony zwalniają szybkość, zajmując kolejno najkrótszą drogą swe miejsca w kolumnie marszowej za czołgiem dowódcy plutonu.

Na znak „Rozwinięty“ czołg dowódcy plutonu zwalnia szybkość, pierwszy półpluton rozwija się w prawo, drugi półpluton w lewo od czołga dowódcy plutonu; po dojściu czołgów na równą wysokość dowódca plutonu nadaje kierunek i szybkość posuwania się swoim przykładem. (Ryc. nr 8).

29.
Rozwinięty
z kolumny
marszowej
i odwrotnie.

Z rozwiniętego plutonu tworzy się kolumnę w ten sposób, że czołgi zwalniają szybkość, zajmując najkrótszą drogą kolejno swe miejsca w kolumnie za czołgiem dowódcy plutonu.

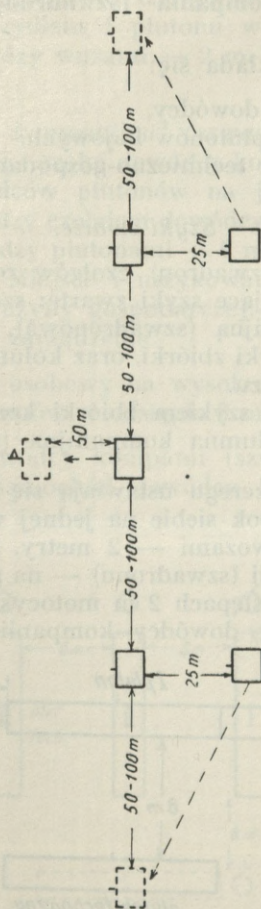
Ryc. 8.

30.
Rozwinięty
z szyku czo-
łowego.

Czołg dowódcy plutonu zwiększa tempo i wysuwa się na czoło; poza tym szyk tworzy się jak z kolumny marszowej.

31.
Rozwinięty
z kolumny
półplutonowej.

Na znak „Rozwinięty” czołgi dowódcy plutonu i dowódców półplutonów zwalniają szybkość, czołgi półplutonów, posuwające się za dowódcami półplutonów, jak najszybciej wysuwają się na skrzydła (prawe i lewe) i po osiągnięciu 50 m odstępu posuwają się na wysokości swoich dowódców półplutonów. (Ryc. nr 9).

Ryc. 9. Rozwinięty z kolumny półplutonowej.

Kompania (szwadron).

32.
Skład.

Kompania składa się:

- z pocztu dowódcy,
- z 2 — 3 plutonów bojowych,
- z plutonu techniczno-gospodarczego.

33.
Szyki.

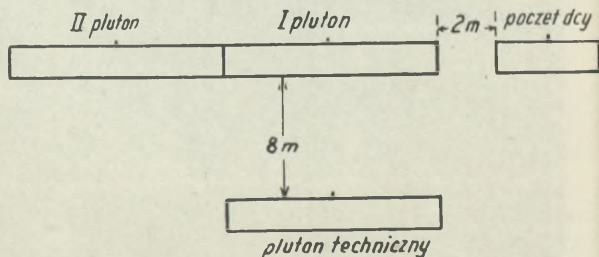
Szyki zwarte.

Kompania (szwadron) czołgów rozpoznawczych stosuje następujące szyki zwarte: szereg, rząd, kolumnę kompanijną (szwadronową), kolumnę plutonów, jako szyki zbiórki, oraz kolumnę marszową jako szyk marszu.

Zasadniczym szykiem zbiórki kompanii (szwadronu) jest kolumna kompanijna (szwadronowa).

34.
Szereg.

Plutony w szeregu ustawiają się według numerów kolejno obok siebie na jednej wysokości. Odstęp między wozami — 2 metry. Samochód dowódcy kompanii (szwadronu) — na prawym skrzydle, dalej w odstępach 2 m motocykle gońców, radiostacje, czołg dowódcy kompanii (szwadronu).

Ryc. 10. Szereg.

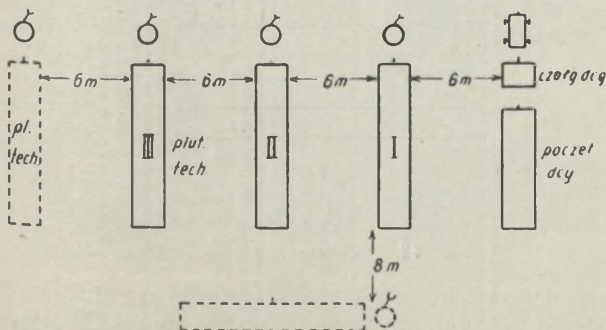
Pluton techniczny w szeregu w drugim rzucie za prawym skrzydłem I plutonu w odległości 8 m. Odstępy między wozami — 2 m.

„Kolumna kompanijna“ (szwadronowa) — plutony w rzędzie, czołgi dowódcy kompanii (szwadronu) i dowódców plutonów na jednej wysokości. Odstępy między czołgiem dowódcy kompanii (szwadronu) i między plutonami — 6 m. I pluton prawoskrzydłowy. Miejsce i uszykowanie plutonu technicznego (drużyny gospodarczej) określa każdorazowo osobne zarządzenie.

Samochód osobowy na wysokości motocykli dowódców plutonów w odstępie 6 m.

Poczet dowódcy kompanii (szwadronu) w rzędzie kryje samochód dowódcy kompanii (szwadronu).

35.
Kolumna
kompanijna
(szwadronowa).

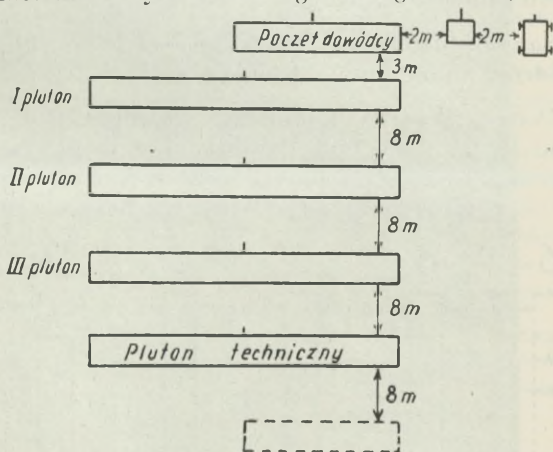

Rys. 11. Kolumna kompanijna (szwadronowa).

Pluton techniczny może być ustawiony na lewym skrzydle w odstępnie 6 m w rzędzie lub w dwu rzędach, jeśli jest znacznie dłuższy od plutonu bojowego; w braku miejsca dozwolone jest ustawianie plutonu technicznego za kompanią w szeregu w odległości 8 m za ostatnim wozem I plutonu; prawe skrzydło plutonu technicznego kryje na rząd czołgów I plutonu.

36.
Kolumna
plutonowa.

Kolumna plutonowa. Plutony w szeregach, ustawione jeden za drugim w odległości 8 m; pluton I — czołowy. Przed I-ym plutonem w odległości 8 m poczet dowódcy — w szeregu. Czołg dowódcy kom-

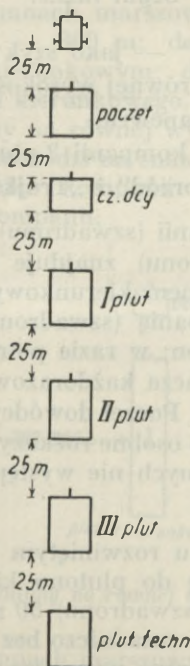
Ryc. 12. Kolumna plutonowa.

panii (szwadronu) — na wysokości pocztu i w odstępnie 2 m od prawego skrzydła; samochód osobowy — 2 m na prawo od czołga dowódcy kompanii (szwadronu).

Pluton techniczny (drużyna gospodarcza) — 8 m za III plutonem w szeregu; jeśli pluton techniczny jest znacznie szerszy od frontu plutonów czołgów, dozwolone jest ustawienie plutonu technicznego w dwu szeregach. (Ryc. nr 12).

Plutony w kolumnach marszowych w porządku numerów, poczet i czołg dowódcy kompanii przed plutonem czołowym.

**37.
Kolumna
marszowa.**

Ryc. 13. Kolumna marszowa.

Odległość między plutonami bojowymi i między poczem a I plutonem w miejscu — 3 m, w marszu 25 m, licząc od ostatniego czołga poprzedniego plutonu do motocykla dowódcy następnego plutonu. (Ryc. nr 13).

Szyki luźne.

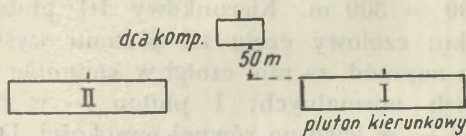
38. Szyki luźne.

- „Rozwinięty!“ — jako szyk natarcia.
- „Plutony na równej wysokości“. — jako szyk zbliżania (manewru).
- Ponadto dla kompanii 3-plutonowej:
- „Trójkąt w przód“ i „Trójkąt w tył“.

Dowódca kompanii (szwadronu) w szyku luźnym kompanii (szwadronu) znajduje się przy jednym z plutonów. Plutonem kierunkowym w sprawianiu szyków całą kompanią (szwadronem) jest zasadniczo pierwszy pluton; w razie potrzeby inny pluton kierunkowy wyznacza każdorazowo dowódca kompanii (szwadronu). Poczet dowódcy kompanii otrzymuje każdorazowo osobne rozkazy; pluton techniczny w szykach luźnych nie występuje.

39. Rozwinięty.

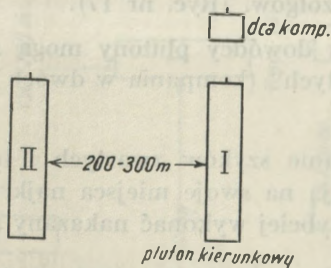
Plutony w szyku rozwiniętym na równej wysokości, stosując się do plutonu kierunkowego; dowódca kompanii (szwadronu) 50 m przed środkiem kompanii. Plutony zasadniczo bez odstępów. Odstępy między plutonami wyznacza według potrzeb dowódca kompanii (szwadronu). (Ryc. nr 14).

Ryc. 14.

Plutony w kolumnach marszowych obok siebie w odstępach 200 — 300 m; dowódca kompanii przed plutonem kierunkowym; drugi pluton stoi się do plutonu kierunkowego. (Ryc. nr 15).

Z szyku „Plutony na równej wysokości“ kompania (szwadron) przechodzi na znak dowódcy w szyk rozwinięty; dowódca kompanii zajmuje miejsce przed środkiem kompanii.

Ryc. 15. Plutony na równej wysokości.

Plutony w kolumnach marszowych (lub na osobny rozkaz w kolumnach półplutonowych) w odstę-

40.
Plutony na
równej wyso-
kości.

41.
Trójkąt
w przód.

pach 200 — 300 m. Kierunkowy III pluton — w środku; czołowy czołg III plutonu wysunięty o 150 m naprzód, za nim czołgi w kolumnie w odległościach normalnych; I pluton — w prawo, II pluton — w lewo na równej wysokości. Dowódca kompanii przed plutonem kierunkowym w odległości normalnej. (Ryc. nr 16).

Na rozkaz dowódcy kompanii plutony mogą się posuwać w „rozwinętych“ (kompania w 2 liniach).

42.
Trójkąt w tyl.

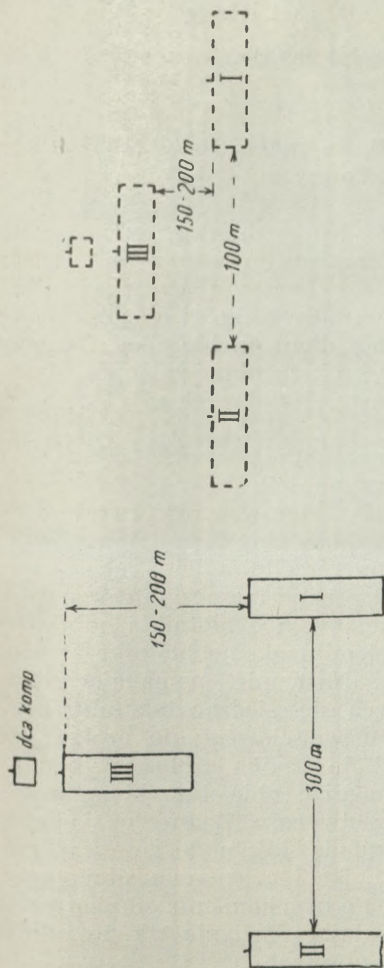
Plutony w kolumnie marszowej (lub na umyślny rozkaz — w kolumnie półplutonowej): 2 plutony na równych wysokościach w odstępie 200 — 300 m, trzeci pluton o 150 — 200 m w tyle, w środku za czołowymi plutonami. Dowódca kompanii — w środku między I i II plutonem na wysokości czołowych czołgów. (Ryc. nr 17).

Na rozkaz dowódcy plutony mogą się posuwać w „rozwinętych“ (kompania w dwóch liniach).

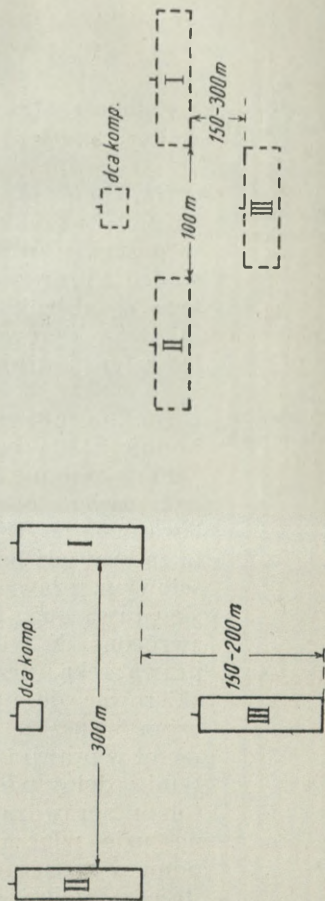
43.
Sprawianie
szuków.

Przy zmianie szuków zwartych i luźnych plutony podążają na swoje miejsca najkrótszą drogą, by jak najszybciej wykonać nakazany szuk.

2-u plutonowa kompania (szwadron) może wyjątkowo wykonać szuk „w dwóch liniach“; wtedy obydwie plutony czołgów posuwają się jeden za drugim w odległości 100 — 200 m; II pluton kryje I pluton; dowódca kompanii (szwadronu) posuwa się o 50 m przed plutonem kierunkowym (pierwszym).

Ryc. 16. Trójkąt w przód.

Ryc. 17. Trójkąt w tył.

ROZDZIAŁ III.

Czołgi lekkie.*Musztra załogi czołga.*

44. Załoga czołga lekkiego składa się z 3 ludzi: do-
Skład załogi. wódcy, strzelca i kierowcy.

45. Na komendę „Przy wozie zbiórka“ załoga czoł-
Przy wozie ga podąża szybkim krokiem do wozu i ustawia się
zbiórka. w postawie swobodnej w następujący sposób: do-
wódca z prawej strony na wysokości osi koła zęba-
tego w odstępie jednej dłoni od błotnika, frontem
jak wóz, kierowca o krok za nim kryjąc go, strze-
lec z lewej strony wozu, jak dowódca.

46. Na komendę lub znak „Silnik w ruch“ załoga wy-
Silnik w ruch. konuje następujące czynności:

Przy czołgu „7 T. P.“ kierowca robi zwrot w le-
wo, otwiera oburącz obie klapy wejściowe, staje
lewą nogą na dźwigarze przednim, lewą ręką chwy-
ta za krawędź bocznego pancerza przy otworze wej-
ściowym, prawą rękę opiera o błotnik i odbijając
się prawą nogą od ziemi siada na błotniku (tyłem
zwrócony do wieży). Następnie, pomagając sobie
prawą ręką, przekręca się, siedząc tak, aby nogi
skierować do otworu wejściowego do czołga, po-
czym wpuszcza nogi do środka czołga, wykonuje
zwrot w prawo i pomagając sobie obu rękoma, opar-
tymi o dolny pancerz otworu wejściowego, siada na
fotelu, sprawdza dźwignię skrzyni biegów, czy jest
na luzie, włącza stacyjkę i uruchamia silnik przy
pomocy rozrusznika. Po uruchomieniu silnika pozo-
staje w czołgu, ustawiając dźwignię tak, by silnik
pracował na małych obrotach.

Dowódca i strzelec pozostają na swych miejscach. Po uruchomieniu silnika przez kierowcę, dowódca przybiera postawę zasadniczą i podnosi prawą rękę do góry na znak, że silnik jest uruchomiony; rękę opuszcza na rozkaz „Do wozu“ lub „Silnik zgaś“.

Przy czołgu „V“ kierowca wyjmuje korbę, podaje ją dowódcy czołga, po czym włącza wyłącznik zapłonu i udaje się na lewą stronę czołga, otwiera pokrywę silnika, a po wykonaniu czynności ułatwiających rozruch, oznajmia „Gotów“. Dowódca czołga i strzelec przechodzą na tył czołga i po oznajmieniu „Gotów“ uruchamiają silnik; kierowca wsiada do czołga i reguluje dźwignią przyspiesznika pracę silnika. Po uregulowaniu pracy silnika, dowódca czołga przynosi korbę rozruchową i oddaje ją kierowcy, sam zaś staje na swym miejscu i podnosi prawą rękę do góry na znak, że silnik jest uruchomiony. Jednocześnie z dowódcą wraca na swoje miejsce strzelec. Kierowca chowa tymczasem korbę do wnętrza czołga.

Na znak „Do wozu“ dowódca i strzelec wykonują następujące czynności:

47.
Do wozu.

Dowódca czołga wykonuje w tył zwrot; następnie staje prawą nogą na dźwigar i chwytając prawą ręką za wspornik błotnika, staje lewą nogą na błotniku, prawą zaś na podstawie wieży; następnie, przytrzymując się rękoma za wieżę, przerzuca lewą nogę do wewnątrz wieży i siada na niej, po czym przerzuca prawą nogę i, opuszczając się na rękach, staje na osłonie wału kardana. Ręce skierowane dłońmi do siebie, przedramiona spoczywają na zewnątrz wieży, wzrok skierowany na wprost.

Strzelec czołga wykonuje w tył zwrot, staje lewą nogą na dźwigarze i jednocześnie chwytą lewą ręką za błotnik, prawą za wspornik błotnika; następnie staje prawą nogą na błotnik, a lewą na podstawę wieży, przytrzymując się rękoma wieży, przerzuca prawą nogę do wewnątrz wieży i siada na niej. Następnie przerzuca lewą nogę do wieży, opuszcza się na rękach do wnętrza wieży i zajmuje swoje miejsce w prawym przedziale komory załogi.

Uwaga. — Strzelec czołga wchodzi do czołga przed dowódcą.

Czołg dwuwieżowy.

Kierowca — jak w czołgu 1-wieżowym.

Dowódca czołga wykonuje w tył zwrot; stawia prawą nogę na dźwigarze, prawą ręką chwytą za wspornik błotnika i stawia lewą nogę na błotnik, prawą ręką chwytą za brzeg wieżyczki i staje prawą nogą z tyłu wieżyczki; następnie z jednoczesnym zwrotem w prawo przerzuca prawą nogę do wewnątrz wieży i opierając się na rękach, opuszcza się do wnętrza czołga; lewą nogą staje na osłonie wału kardana, prawą na bocznej skrzynce amunicyjnej. Ręce skierowane dłońmi do siebie, przedramiona oparte na pokrywie wieżyczki, wzrok skierowany przed siebie.

Strzelec czołga wykonuje te same czynności w ten sposób, że rozpoczyna lewą nogą i lewą ręką.

a) *Czołg jednowieżowy.*48.
Z wozu.

Na znak „Z wozu!” *kierowca* chwyla obydwoma rękoma za brzeg dolnej pokrywy drzwiczek, otwiera je i jednocześnie wstaje, robiąc zwrot w lewo, po czym siada na prawym błotniku; następnie przerzuca nogi nad błotnikiem w prawo i opierając się lewą ręką o błotnik, zeskakuje na ziemię, stając na swoim miejscu.

Dowódca czołga, opierając się o wieżę, unosi się na rękach i siada na wieży, następnie przerzuca nogi na zewnątrz wieży w prawo i staje na podstawie wieży. Prawą, a następnie lewą nogą staje na błotniku i opierając się lewą ręką o błotnik, zeskakuje z czołga, stając na swoim miejscu.

Strzelec czołga po wyjściu dowódcy czołga wchodzi do wieży i opierając się rękoma o wieżę, unosi się i siada na wieży z lewej strony, po czym przerzuca nogi na zewnątrz wieży w lewo i staje na podstawie wieży. Następnie staje lewą i prawą nogą na błotniku, opierając się prawą ręką o błotnik i zeskakuje na ziemię, stając na swoim miejscu.

b) *Czołg dwuwieżowy.*

Kierowca — jak w czołgu jednowieżowym.

Dowódca czołga unosi się na rękach i siada na wieży; przerzuca prawą nogę i staje na podstawie wieży, po czym przerzuca lewą nogę i staje na prawym błotniku; opierając się ręką o wspornik błotnika, zeskakuje z czołga i staje na swoim miejscu.

Strzelec czołga wykonuje te same czynności w ten sposób, że przerzuca najpierw lewą nogę.

Pluton.

49.
Skład.

W skład plutonu wchodzi:
— motocykl dowódcy plutonu,
— czołg dowódcy plutonu,
— 2 półplutony czołgów.

50.
Szyki.

Pluton czołgów lekkich sprawia szyki zwarte i luźne jak pluton czołgów rozpoznawczych (punkt od 14 do 31); w przypadku, gdy pluton się zatrzyma, maszerując w porządku odwróconym (punkt 18) czołgi nie zawracają lecz obracają jedynie wieżyczki w stronę nieprzyjaciela.

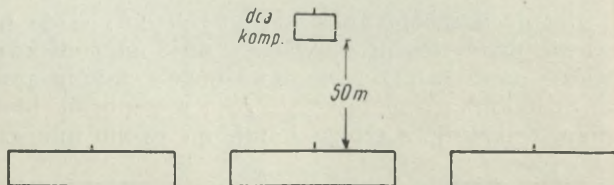
Kompania.

51.
Skład.

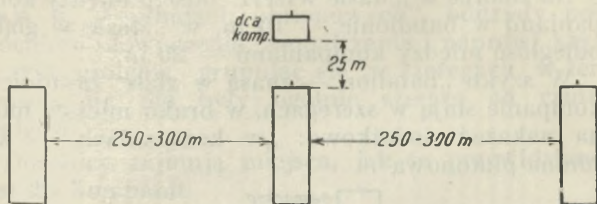
W skład kompanii czołgów lekkich wchodzi:
— poczet dowódcy kompanii,
— drużyna gospodarcza,
— trzy plutony bojowe,
— organa zaopatrzenia i napraw.

52.
Szyki.

Szyki zwarte i luźne kompanii czołgów lekkich — jak kompanii czołgów rozpoznawczych (od punktu 32 do 42).

Ryc. 18. Rozwinięty (kompania w jednej linii).

Ryc. 19. Plutony na równej wysokości.

Przez rozwinięcie plutonów, ugrupowanych w „Trójkąt w przód” lub „Trójkąt w tył”, otrzymujemy ugrupowanie kompanii w dwóch liniach. Odległości między liniami — do 300 m.

Podstawowym szykiem natarcia kompanii czołgów lekkich jest „Trójkąt w tył — rozwinięty”, to jest dwa plutony w pierwszej linii, jeden pluton w drugiej linii, przy czym każdy pluton w „rozwiniętym”.

Batalion czołgów lekkich.

W skład batalionu czołgów lekkich wchodzi:

- poczet dowódcy batalionu,
- 3 kompanie czołgów,
- organa dowodzenia,
- organa zaopatrzenia i napraw.

53.
Skład.

Batalion czołgów lekkich sprawia jedynie szyki zwarte: szyki zbiórek i szyk marszowy.

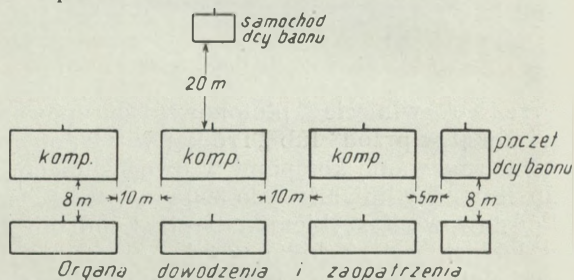
W walce kompanie, wchodzące w skład batalionu, tworzą ugrupowania bojowe, czyli rzuty.

Zbiórka batalionu odbywa się przez ustawienie kompanii na równej wysokości: „Masa wszerz” lub jednej za drugą: „Masa w głąb”. (Ryc. nr 20 i 21).

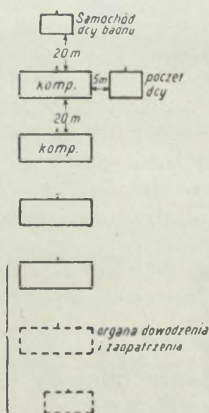
54.
Szyki.

Na zbiórce w „Masie wszerz” odstęp między kompaniami w batalionie — 10 m, w „Masie w głąb” odległość między kompaniami — 20 m.

W szyku „batalion — masa w głąb” zasadniczo kompanie stają w szeregach, w braku miejsca można nakazać dodatkowo: „w kompaniach — kolumna plutonowa”.

Ryc. 20. Masa w szerz.

Ryc. 21. Masa w głąb.

W szyku „batalion — masa wszerz“ — kompanie stają w „kolumnach plutonowych“, oddziały pomocnicze (dowodzenia, zaopatrzenia i napraw) kryją rzut czołgów, grupując się w szeregach w ten sposób, by nie były ogólnie szersze od rzutu czołgów.

Dowódcy zajmują miejsca, jak to przewidziane jest dla kompanii.

Szyk marszowy batalionu stanowi kolumna marszowa, składająca się z poszczególnych kolumn marszowych kompanii czołgów i oddziałów pomocniczych.

Odległość między kompaniami normalnie — 100 m. (Ryc. nr 22).

Batalion ustawia się w nakazanym szyku stosownie do uprzednio wydanych dowódcom kompanii rozkazów, zawierających: kierunek, rodzaj szyku i zapowiedź wykonania. Przybranie szyku odbywa się przez wprowadzenie poszczególnych oddziałów na wyznaczone im miejsca, przy czym pierwszy zajmuje miejsce oddział kierunkowy.

Sprawianie szyków batalionu nie stanowi przedmiotu wyszkolenia w mustrze.

55.
Sprawianie
szyków.

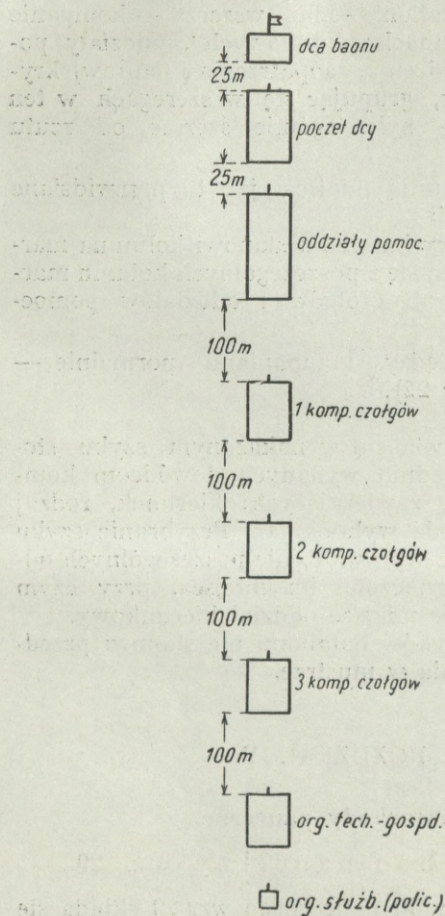
ROZDZIAŁ IV.

Samochody pancerne.

a) Samochód pancerny wz. 29.

Załoga samochodu pancernego wz. 29 składa się z czterech ludzi: dowódcy samochodu pancernego, strzelca, kierowcy przedniego i kierowcy tylnego.

56.
Skład załogi.

Ryc. 22. Kolumna marszowa batalionu czołgów.

Na komendę „Przy wozie — zbiórka“ załoga podąża szybkim krokiem do samochodu pancernego i staje w postawie swobodnej; dowódca samochodu pancernego po prawej stronie samochodu, na wysokości przedniej osi, w odstepie na szerokość dłoni od błotnika, strzelec kryje dowódcę w odległości jednego kroku, pomocnik kierowcy po lewej stronie samochodu na wysokości przedniej osi i w odstepie na szerokość dłoni od błotnika, kierowca kryje pomocnika w odległości jednego kroku.

57.
Przy wozie
zbiórka.

Na komendę lub znak „Silnik w ruch“ kierowca robi zwrot w prawo i krok w prawo, otwiera drzwi samochodu pancernego, staje lewą nogą na stopniu, wchodzi do wnętrza wozu prawą a potem lewą nogą, zajmuje miejsce przy kierownicy, zostawiając drzwi otwarte, ustawia zapłon, otwiera kranik zbiornika benzyny, sprawdza dźwignię przekładniową, włącza kluczyk stacyjki; otwiera boczne i przednie okienka obserwacyjne i wystawia prawą rękę z otwartą dłonią przez okienko na znak „Gotów“. Pomocnik kierowcy w tym samym czasie robi krok w przód lewą nogą, wykonując jednocześnie w prawo zwrot, stając w rozkroku przed samochodem, wyjmując z uchwytu korbę rozruchową, zakłada na trzon rozruchowy i po oznajmieniu przez kierowcę „Gotów“, uruchamia silnik; następnie zakłada korbę na poprzednie miejsce, wraca na swoje miejsce, wykonując po dojściu w tył zwrot. Kierowca samochodu pancernego po uruchomieniu silnika reguluje dopływ paliwa, tak, aby silnik pracował na wolnych obrotach.

58.
Silnik w ruch.

Dowódca samochodu pancernego po uruchomieniu silnika podnosi prawą rękę do góry i oznajmia, że samochód pancerny jest gotów do jazdy.

59.
Do wozu.

Na znak „Do wozu“ załoga wykonuje w tył zwrot i wchodzi do wozu w następującej kolejności:

1) strzelec zajmuje miejsce przy tylnym ciężkim karabinie maszynowym;

2) pomocnik zajmuje miejsce przy kierownicy tylnej i zamyka za sobą drzwi wejściowe ze swej strony;

3) dowódca samochodu pancernego zamyka drzwi ze swej strony, staje na pokrywie wentylatora, otwiera górne klapy wieżyczki i wystawia głowę, kierując wzrok przed siebie.

60.
Z wozu.

Na znak „Z wozu“ załoga samochodu pancernego wychodzi z samochodu w kolejności: dowódca, strzelec, pomocnik i kierowca; dowódca zamyka klapy wieżyczki, strzelec prawe drzwi wejściowe, kierowca okienka przednie i lewe drzwi wejściowe, po czym stają na swoje miejsca.

b) Samochód pancerny wz. 34.

61.
Skład załogi.

Załoga samochodu pancernego wzór 34 składa się z dwu ludzi: dowódcy samochodu pancernego (strzelca) i kierowcy.

62.
**Przy wozie
zbiórka.**

Na komendę „Przy wozie — zbiórka“ załoga po-
dąża szybkim krokiem do samochodu pancernego
i staje w postawie swobodnej: dowódca (strzelec)
po prawej stronie samochodu pancernego na wy-
sokości przedniej osi i w odstępnie jednej dłoni od
błotnika, kierowca — po lewej stronie samochodu
na tej samej wysokości i w tym samym odstępnie.

Na komendę (znak) „Silnik w ruch“ dowódca samochodu pancernego robi krok w przód z jednocześnie „w tył — zwrot“, stając w rozkroku przed samochodem twarzą do wozu, prawą ręką chwyta za korbę rozruchową, lewą opiera z góry o pancierz osłaniający chłodnicę, a gdy kierowca pokaże znak „Gotów“, uruchamia silnik korbą; po uruchomieniu silnika wraca na miejsce, po czym podnosi prawą rękę do góry, na znak, że silnik pracuje.

63.
Silnik w ruch.

Kierowca robi zwrot w prawo i krok w prawo, otwiera drzwi wejściowe i wchodzi do wozu, stawiając wpierw prawą nogę, potem lewą, siada za kierownicą, otwiera okienko przednie, sprawdza dzwignię skrzyni biegów, włącza stacyjkę i wystawia prawą rękę poziomo przez okienko przednie na znak „Gotów“; po uruchomieniu silnika przez dowódcę reguluje dopływ paliwa tak, aby silnik pracował na małych obrotach.

Na znak „Do wozu“ dowódca (strzelec) wykonuje w tył zwrot, przechodzi na tył samochodu, otwiera tylne drzwi i wchodzi do samochodu, następnie zamyka drzwi, otwiera kaptur wieży i wystawia głowę. Wzrok skierowany przed siebie.

64.
Do wozu.

Na komendę (znak) „Z wozu“ załoga wychodzi z samochodu jednocześnie i staje na swoim miejscu. Jeśli znak „Silnik w ruch“ został podany w czasie, gdy załoga znajduje się w wozie, wówczas kierowca uruchamia silnik przy pomocy rozrusznika elektrycznego.

65.
Z wozu.

Pluton.**66.
Skład.**

W skład plutonu wchodzi:

- motocykl dowódcy,
- 3 samochody pancerne,
- samochód patrolu reperacyjnego.

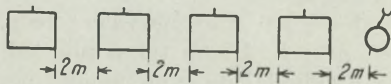
**67.
Szykl zwarte.**

- „Rząd“ |
- „Szereg“ | jako szyki zbiórki.
- „Kolumna marszowa“ — jako szyk marszu.

**68.
Szereg.**

Na komendę (znak) „W szeregu — zbiórka“ wszystkie wozy ustawiają się w jednym szeregu w odstępach 2 m. Kolejność ustawienia: motocykl dowódcy, samochody pancerne nr 1, nr 2, nr 3, samochód patrolu reperacyjnego. (Ryc. nr 23).

Samochód nr 1 jest samochodem dowódcy plutonu; równanie odbywa się na samochód dowódcy. Następne wozy wjeżdżają na swoje miejsca dopiero po ustawieniu się samochodu pancernego dowódcy plutonu na właściwym miejscu i we właściwym froncie.

Ryc. 23. Szereg.

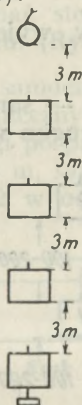
**69.
Rząd.**

Na komendę (znak) „W rzędzie — zbiórka“ wszystkie samochody ustawiają się kolejno jeden za drugim w odległości 3 m z zachowaniem krycia na samochód pancerny dowódcy plutonu. Kolejność ustawienia: motocykl dowódcy, samochody pancerne nr 1, nr 2, nr 3, wóz patrolu reperacyjnego. (Ryc. nr 24).

Jeśli któryś z wozów w drodze zmienił swoje miejsce przy wykonywaniu zbiórki plutonu w rzędzie, wjeżdża na właściwe miejsce.

Na znak „Kolumna marszowa” samochody pancerne ruszają kolejno, posuwając się normalnie w odległości 25 m i w kolejności jak przy zbiórce w rzędzie. (Ryc. nr 25).

**70.
Kolumna
marszowa.**

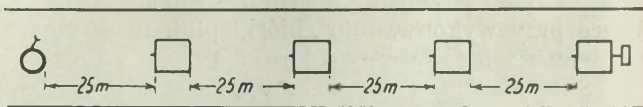

Ryc. 24. Rzqd.

Wyciągając kolumnę marszową ze zbiórki w szeregu wozy wyjeżdżają najkrótszą drogą za wozem dowódcy w kolejności ustawienia na zbiórce.

W zależności od terenu, stanu dróg, pory dnia i warunków atmosferycznych dowódca plutonu może nakazać zwiększenie lub zmniejszenie odległości między wozami.

Zatrzymywanie kolumny w marszu i wykonywanie zbiórki w rzędzie odbywa się według zasad, podanych dla czołgów rozpoznawczych w punkcie 17.

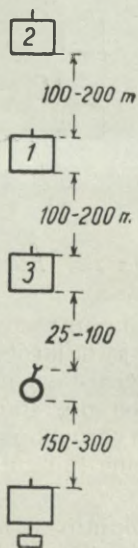

Ryc. 25. Kolumna marszowa.

71.
Szyk luźne.

- „Szyk czołowy“,
- „Szyk ogniowy“,
- „Rozwinięty“ (w wyjątkowych warunkach terenowych).

72. W szyku czołowym — samochody pancerne po-
Szyk czołowy. suwają się jeden za drugim w odległości około

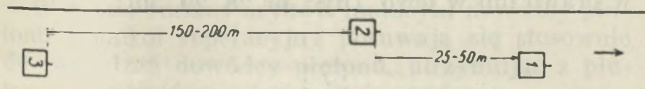
Ryc. 26. Szyk czołowy.

100—200 m. Odległość ta może być zmniejszona lub zwiększona w razie potrzeby do granic możliwości utrzymania pewnej łączności wzrokowej, której nie wolno utracić.

Porządek posuwania się wozów: samochód pancerny nr 2 (zastępca dowódcy plutonu), samochód pancerny dowódcy plutonu (nr 1), samochód pancerny nr 3, motocykl, patrol reperacyjny. Miejsca wozów można zmieniać stosownie do warunków terenowych i bojowych. (Ryc. nr 26).

„Szyk ogniowy“ — samochód pancerny nr 1 jako czołowy, samochód pancerny nr 2 (zastępcy dowódcy plutonu) jako drugi po przeciwnej stronie szosy w odległości 25 — 50 m, samochód pancerny nr 3 za samochodem Nr 2 w odległości 150 — 200 m. (Ryc. nr 27).

73.
Szyk ogniowy.

Ryc. 27. Szyk ogniowy.

Skręty w prawo i w lewo w kolumnie marszowej i w szyku czołowym wszystkie następne samochody pancerne wykonują za samochodem czołowym po dojściu do tego miejsca, gdzie zmienił kierunek wóz czołowy.

Zmianę kierunku w tył w porządku poprzednim wykonują wszystkie wozy za przykładem dowódcy na znak „Kolumna marszowa“ i „Uwaga — róbcie to co ja“.

Po minięciu przez samochód poprzedni, następne samochody nawracają i podążają za wozem dowódcy.

74.
Zmiany kierunku.

Nawracanie i zatrzymywanie plutonu w porządku odwróconym odbywa się na tych samych zasadach, co dla czołgów lekkich.

**75.
Ruch
wsteczny.**

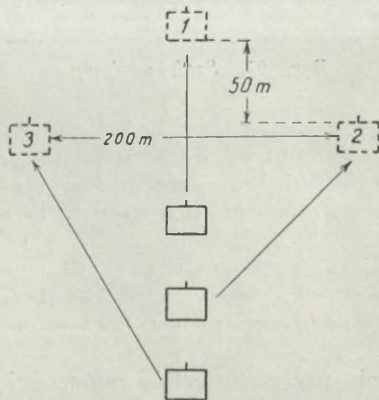
Na znak „Róbcie to co ja” wozy jadą tyłem, naśladując wóz dowódcy, utrzymując poprzednie odległości.

Cofanie samochodem bez tylnej kierownicy stosuje się jedynie na krótkie odległości.

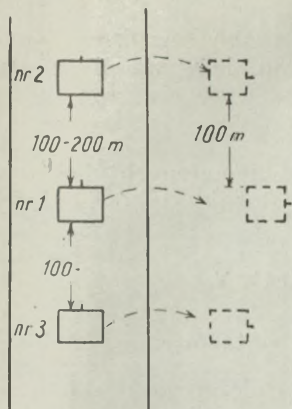
**76.
Rozwinięty.**

„Rozwinięty” z szyku czołowego (wyjątkowo z kolumny marszowej) może wykonać pluton samochodów pancernych wz. 34 jedynie w terenie odpowiednim i zbadanym (bez rowów, mokradeł).

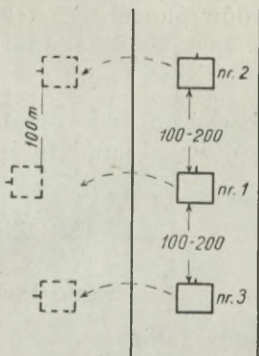
Rozwinięty może wykonać pluton z drogi w przód, w prawo lub w lewo. (Ryc. nr 28, 29, 30).

Ryc. 28. Rozwinięty w przód z kolumny marszowej.

Ryc. 29. Rozwinięty
w prawo z szyku czołowego.

Ryc. 30. Rozwinięty
w lewo z szyku czołowego.

W czasie zmiany szyków motocykl dowódcy plutonu i patrol reperacyjny posuwają się stosownie do zarządzeń dowódcy plutonu, utrzymując z plutonem łączność wzrokową.

Szwadron.

Szwadron samochodów pancernych składa się:

- z 2 — 3 plutonów samochodów pancernych,
- z poczty dowódcy,
- z organu zaopatrzenia i napraw.

Szwadron sprawia następujące szyki zwarte:

- zbiórkę w szeregu,
- zbiórkę w rzędzie,
- kolumnę plutonową,
- kolumnę szwadronową,
- kolumnę marszową.

77.
Miejsce
motocykla
i patrolu re-
peracyjnego
w czasie zmia-
ny szyków.

78.
Skład.

79.
Szyki zwarte.

Wykonanie szyków zwartych szwadronu samochodów pancernych odbywa się w sposób, podany dla kompanii (szwadronu) czołgów rozpoznawczych.

80. Szyki luźne. Szwadron samochodów pancernych kołowych w całości zasadniczo nie stosuje szyków luźnych.

ROZDZIAŁ V.

Samochody ciężarowe.

81. Załoga. Stała załoga samochodu ciężarowego składa się zasadniczo z kierowcy i pomocnika, często jednak kierowca będzie występował bez pomocnika, natomiast może być wyznaczony stały dowódca samochodu, np. samochodu-warsztatu itp.

82. Przy wozie zbiórka. Na komendę „Załoga przy wozie — zbiórka!” załoga podąża szybkim krokiem do swego samochodu, po czym staje w postawie swobodnej: kierowca po lewej stronie samochodu, pomocnik po prawej — na wysokości przedniej osi i w odstepie dłoni od błotnika.

Żołnierze przewożeni na samochodzie poza etatową załogą wozu stoją na zbiorce krok za samochodem w kolumnie czwórkowej.

83. Silnik w ruch. Na znak lub komendę „Silnik w ruch!” kierowca wykonuje w tył zwrot i przez drzwiczki kierowcy wchodzi do samochodu, zajmując miejsce przy kierowcy. Po zajęciu miejsca podaje pomocnikowi korbę rozruchową, sprawdza, czy dźwignia przekładniowa jest w położeniu biegu jałowego, wytwa-

rza w razie potrzeby ręczną pompką ciśnienie w zbiorniku paliwa, ustawia dźwigienkę do regulacji zapłonu i dźwigienkę przepustnicy na rozruch, włącza wyłącznik zapalania i oznajmia pomocnikowi „Gotów!“.

Pomocnik kierowcy robi krok w tył ze zwrotem w lewo, odbiera korbę od kierowcy, otwierając drzwi lub przez otwarte boczne okno budy samochodu, wychodzi przed chłodnicę samochodu, prawą ręką chwyta korbę rozruchową i zakłada na trzon rozruchowy. Następnie, naciskając na korbę prawą ręką, lewą opiera o samochód i po zapowiedzi kierowcy „Gotów!“ rozpoczyna uruchamianie silnika. Po uruchomieniu silnika wyjmuje korbę, kładzie ją do samochodu i staje na poprzednie miejsce podnosząc prawą rękę do góry na znak, że silnik samochodu jest uruchomiony. W tym czasie kierowca reguluje pracę silnika.

Przy samochodach z rozrusznikiem elektrycznym, gdy dowódca chce, aby silnik był uruchomiony przy pomocy rozrusznika, daje naprzód komendę „Do wozu“, a potem znak „Silnik w ruch!“. Kierowca wchodzi do samochodu, zajmuje miejsce przy kierownicy, wykonuje wyszczególnione czynności jak w punkcie 81, po czym przy pomocy rozrusznika uruchamia silnik; pomocnik kierowcy wchodzi jednocześnie do wozu i zajmuje swoje miejsce. W samochodach z jednym wejściem pomocnik kierowcy przechodzi przed chłodnicą do drzwiczek samochodu i siada obok kierowcy, zamykając drzwi. W samochodach z dwustronnymi wejściami pomocnik wykonuje w tył zwrot, wchodzi do samochodu i zajmuje swoje miejsce, zamykając drzwi.

84. Do wozu.

85.
Silnik zgaś.

Na znak: „Silnik zgaś!“ kierowca samochodu wyłącza zapalanie, ustawia dźwigiemki przepustnicy i zapłonu w położeniu początkowym, wyjmując kluczyk wyłącznika zapalania i czeka na dalsze rozkazy, obserwując swego dowódcę.

86.
Z wozu.

Na znak lub komendę „Z wozu!“ w samochodach z jednym wejściem — załoga wychodzi w kolejności: pomocnik a potem kierowca; przy samochodach z dwustronnymi wejściami załoga wychodzi z samochodu jednocześnie i staje na swoich miejscach.

87.
Czynności
kierowcy bez
pomocnika.

Na znak „Silnik w ruch“ kierowca początkowo wykonuje wszystkie czynności jak z pomocnikiem, następnie bierze korbę rozruchową, wybiega przed chłodnicę i uruchamia silnik, jak w pkt. 80. Po uruchomieniu silnika wyjmuje korbę, kładzie ją do samochodu, reguluje pracę silnika na wolne obroty i staje na poprzednim miejscu, podnosząc prawą rękę do góry na znak, że silnik samochodu jest uruchomiony. „Do wozu“, „Z wozu“, „Silnik zgaś“ wykonuje jak z pomocnikiem.

88.
Czynności
kierowcy sa-
mochodu oso-
bowego.

Wszystkie czynności przy samochodzie osobowym wykonuje się jak przy samochodzie ciężarowym bez pomocnika.

Pluton.

89.
Skład.

Pluton składa się z 10 samochodów.

90.
Szyki.

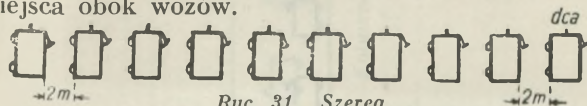
Pluton samochodowy stosuje wyłącznie szyki zwarte, a mianowicie:

- szereg, {
- rząd, { jako szyki zbiórki,
- kolumnę marszową.

Zasadniczym szykiem zbiórki plutonu jest szereg. Na komendę lub znak „W szeregu — zbiórka!” kierowcy ustawiają samochody w szeregu na jednej wysokości, jeden obok drugiego, w kolejności numerów porządkowych, w odstępach 2 metrów; samochód (motocykl) dowódcy plutonu na prawym skrzydle. (Ryc. nr 31).

Samochody równają w prawo na wóz dowódcy plutonu. Pomocnicy siedzą na swoich miejscach na samochodach.

Poprawianie ustawienia i równania samochodów kierowcy wykonują na znaki dowódcy plutonu lub jego zastępcy, który wysiada ze swego wozu po ustawieniu go w odpowiednim froncie i na pożądanym miejscu. Po ustawieniu i wyrównaniu wozów kierowcy (i pomocnicy) wysiadają, stając na swoje miejsca obok wozów.

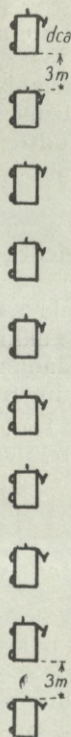
Ryc. 31. Szereg.

Szereg można utworzyć z kolumny marszowej lub zbiórki w rzędzie. Na znak „W szeregu zbiórka!” pierwszy samochód jedzie we wskazanym kierunku i po dojściu na oznaczone miejsce zatrzymuje się. Reszta samochodów najkrótszą drogą dojeżdża na wysokość pierwszego samochodu i zajmuje swoje miejsca podjeżdżając po linii prostej od tyłu.

Na znak lub komendę „Pluton! — w rzędzie zbiórka!” kierowcy ustawiają samochody jeden za drugim w odległości 3 metrów i w kolejności numerów porządkowych; samochód dowódcy plutonu staje pierwszy jako kierunkowy. Pomocnicy siedzą na wozach; ustawianiem plutonu (krycie) kieruje dowódca plutonu lub jego zastępca. (Ryc. nr 32).

91.
W szeregu
zbiórka.

92.
W rzędzie
zbiórka.

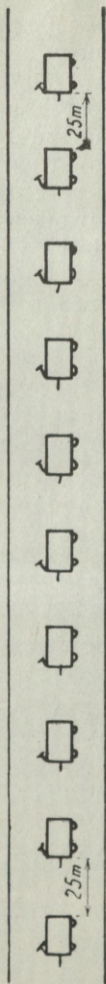

Ryc. 32. W rzędzie — zbiórka.

Po ustawieniu wozów kierowcy (pomocnicy) zasadniczo zsiadają z wozów, stojąc na swoich miejscach obok wozów.

93.
Kolumna
marszowa.

Na znak „Kolumna marszowa” wozy ruszają kolejno za wozem dowódcy.

Ryc. 33. Kolumna marszowa.

W marszu miejsce dowódcy plutonu — na pierwszym samochodzie, pomocnicy kierowców obok kierowców. Gdy dowódca plutonu siedzi obok kierowcy I samochodu, pomocnik przesiada się do nadwozia. Odległość w marszu między samochodami wynosi normalnie 25 metrów. Zależnie od warunków drogowych, atmosferycznych, obrony przeciwlotniczej i szybkości, dowódca zarządza zwiększenie lub zmniejszenie odległości. (Ryc. nr 33).

Przejście z szeregu w kolumnę marszową jeśli plac zbiórki na to pozwala, odbywa się jednocześnie po linii skośnej do kierunku marszu w sposób następujący: samochody wyjeżdżają najkrótszą drogą we wskazanym kierunku jeden za drugim, w kolejności poprzedniego ich ustawienia, biorąc odległość normalną lub nakazaną.

Kolumna samochodowa. (Kompania).

94.
Skład.

Kolumna samochodowa składa się z:

- pocztu dowódcy i drużyny gospodarczej,
- dwu plutonów samochodów ciężarowych.

95.
Szyki.

Kolumna samochodów ciężarowych kołowych stosuje tylko szyki zwarte:

- zbiórkę w szeregu,
- zbiórkę w rzędzie,
- kolumnę plutonową,
- kolumnę kompanijną,
- kolumnę marszową.

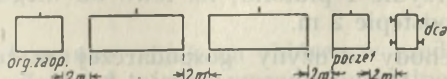
96.
Zbiórka
w szeregu.

Plutony w szeregach, jeden obok drugiego w kolejności numerów.

Porządek ustawienia: samochód dowódcy kolumny, motocykl, następnie samochody ciężarowe plutonów.

Odstępy między wszystkimi wozami 2 metry.

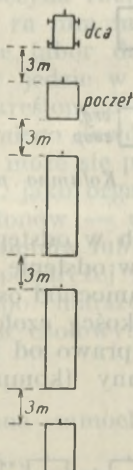
Tabor drużyny gospodarczej na lewym skrzydle II plutonu bez szczególnych odstępów. (Ryc. nr 34).

Ryc. 34. SZEREG.

Plutony jeden za drugim w rzędach bez dodatkowych odległości. Samochód osobowy dowódcy kolumny—na czele kolumny. Za samochodem dowódcy

97.
Zbiórka
w rzędzie.

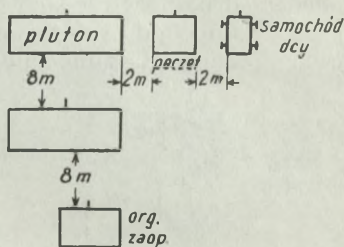
Ryc. 35. RZĄD.

kolumny—motocykl w odległości 3 m. Wszystkie inne wozy w odległości 3 m, kryjąc na wóz dowódcy kolumny. (Ryc. nr 35).

**98.
Kolumna
plutonowa.**

Plutony w szeregach jeden za drugim, w odległości 8 metrów. Dowódca plutonów na prawym skrzydle plutonów. Samochód dowódcy kolumny na prawym skrzydle I plutonu; na lewo od niego motocykl w odstępnie 2 m.

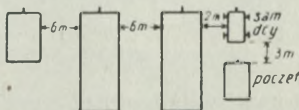
Samochody drużyny gospodarczej za prawym skrzydłem II plutonu w odległości 8 metrów w szeregu. (Ryc. nr 36).

Ryc. 36. Kolumna plutonowa.

**99.
Kolumna
kompanijna.**

Plutony w rzędach w odstępach 6 metrów. Na lewo od II plutonu w odstępnie 6 m drużyna gospodarcza w rzędzie; samochód osobowy dowódcy kolumny — na wysokości czołowych samochodów plutonów o 2 m na prawo od I plutonu; za samochodem dcy kolumny (kompanii) kryje poczet. (Ryc. nr 37).

Ryc. 37. Kolumna kompanijna.

Przy wyciąganiu kolumny marszowej z kolumny kompanijnej wozy wyjeżdżają w kolejności: poczet dowódcy, I pluton, II pluton, drużyna gospodarcza.

Uszykowanie — jak na zbiorce w rzędzie, przy czym odległości między wozami normalne marszowe, tj. 25 m lub nakazane; między plutonami dodatkowych odległości w kolumnie marszowej się nie stosuje.

Na znak (rozkaz) „Kolumna marszowa“ wyciąganie kolumny odbywa się w taki sam sposób, jak w plutonie. Rozpoczyna ruch samochód osobowy dowódcy kolumny, za nim motocykle, samochody plutonów, następnie tabor drużyny gospodarczej. Dowódca kolumny jedzie w samochodzie osobowym, nie mając określonego miejsca w kolumnie; wyznaczony przez niego dowódca jednego z plutonów lub podoficer może się posuwać w motocyklu na końcu kolumny, jako organ służbowy (policyjny). Dowódcy plutonów — na pierwszych samochodach swoich plutonów lub w motocyklach. Personel drużyny gospodarczej na samochodach gospodarczych. Tempo marszu reguluje dowódca I plutonu, jadący w czołowym samochodzie ciężarowym.

**100.
Kolumna
marszowa.**

Pluton i kolumna samochodowa nawraca na drodze:

- 1) czołem plutonu (kolumny),
- 2) pojedynczo wozami (szyk odwrócony) w razie braku czasu lub miejsca.

Kolumna zawraca czołem za przykładem dowódcy na znak dowódcy: „Kolumna marszowa“

**101.
Nawracanie
na drodze.**

i „Uwaga! Róbcie to, co ja!“, według zasad podanych dla samochodów pancernych bez tylnej kierownicy.

Wozy nawracają pojedynczo na miejscu na znak dowódcy „Stój! Nawracaj“.

W szyku odwróconym wyjeżdżają o ile możliwości dowódca kolumny z poczem — na czoło kolumny oraz dowódcy plutonów na czoło swych plutonów; inne wozy maszerują w szyku odwróconym aż do dalszych rozkazów.

ROZDZIAŁ VI.

Motocykle.

Musztra załogi.

a) Motocykle z przyczepkami.

102.
Przy wozach
zbiórka.

Na komendę „Przy wozach zbiórka“ kierowcy szybkim krokiem podążają do motocykli, po czym stają w postawie swobodnej z lewej strony motocykla, na wysokości osi przedniego koła i w odstępnie pół kroku od błotnika; żołnierz przewożony w przyczepce staje z prawej strony przed kołem przyczepki na wysokości kierowcy. Trzeci żołnierz, przewożony na tylnym siodełku (bagażniku) staje na wysokości osi tylnego lewego koła, kryjąc kierowcę.

103.
Silnik w ruch.

Na komendę (znak) „Silnik w ruch“ kierowca wykonuje w prawo zwrot, krok w prawo i sprawdza:

- czy kranik od zbiornika paliwa jest otwarty;
- czy dźwignia przekładniowa jest ustawiona w położeniu biegu wolnego oraz czy sprzęgło jest wyłączone; prócz tego:

— włącza wyłącznik zapłonu na stacyjce rozdzielczej, ustawia w położenie rozruchowe przy pomocy rączek na kierownicy zapłon i przyspiesznik, po czym stawia prawą nogę na pedał rozrusznika, lewą rękę kładzie na lewej rączce kierownika, a prawą na uchwycie tylnego siodełka i przerzucając ciężar ciała na prawą nogę, energicznym pchnięciem korby rozrusznika w dół uruchamia silnik. Szczegóły rozruchu — zależnie od typu motocykla.

Jeżeli silnik nie został uruchomiony, powtarza ostatnią czynność, regulując jednocześnie dopływ mieszanki i zapłon.

Po uruchomieniu silnika kierowca siada na siodełku i reguluje pracę silnika, tak żeby silnik pracował na wolnych obrotach.

Na komendę „Silnik w ruch“ żołnierz przewożony na tylnym siodełku cofa się o krok, aby nie krępować ruchów kierowcy, i wraca na miejsce po uruchomieniu przez kierowcę silnika w chwili, gdy kierowca siada na swoje siodełko.

Na znak „Do wozów“ żołnierz przewożony w przyczepce robi w lewo zwrot z jednoczesnym krokiem w lewo siada do przyczepki zamykając drzwiczki.

Żołnierz przewożony na bagażniku siada na swoje miejsce jednocześnie z żołnierzem przewożonym w przyczepce.

Na znak „Z wozów!“ cała załoga motocykla staje na miejscach jak na „Przy wozach — zbiórka“. Najpierw schodzi żołnierz z tylnego siodełka, po czym dopiero kierowca; żołnierz z przyczepki wychodzi

104.
Do wozów.

105.
Z wozów.

jednocześnie z żołnierzem, przewożonym na tylnym siodełku. Kierowca stawia dźwignię przekładni biegów w położeniu biegu wolnego i gasi silnik, po czym zamyka kranik od zbiornika paliwa.

Jeśli po uruchomieniu silnika i zajęciu swych miejsc przez załogę dowódca daje znak: „Silnik zgaś!”, wtedy kierowca wyłącza zapłon prawą ręką i schodzi z motocykla wraz z żołnierzem przewożonym na bagażniku, stając na swych miejscach jak „Przy wozach zbiórka”; żołnierz w przyczepce pozostaje aż do komendy (znaku): „Z wozów!”.

b) Motocykle bez przyczepek.

Motocykl stoi na podpórce.

106. Przy wozach zbiórka.

Na komendę „Przy wozach — zbiórka” kierowca staje z prawej strony na wysokości osi przedniego koła; jeśli na bagażniku jest dodatkowo drugi żołnierz, staje on z lewej strony na wysokości osi przedniego koła. Jeśli motocykl ma korbę rozruchową z lewej strony, kierowca staje z lewej strony a żołnierz przewożony z prawej.

107. Silnik w ruch.

Na komendę (znak) „Silnik w ruch” i „Silnik zgaś” czynności kierowcy — jak przy motocyklach z przyczepką, z uwzględnieniem różnic, wynikających z odmiennej budowy urządzeń danego motocykla. Kierowca nie siada od razu na motocykl, lecz stojąc z prawej strony, trzyma obydwie ręce na rączkach kierownika, regulując pracę silnika.

108. Do wozów.

Na znak „Do wozów” kierowca opuszcza motocykl na tylne koło, podnosi podpórke i siada na motocykl podpierając się stopami o ziemię (jeśli na bagażnik ma siąść drugi żołnierz, siada on po zajęciu swego miejsca przez kierowcę).

Na komendę (znak) „Z wozów!” kierowca gasi silnik, ustawia przekładnię w położeniu biegu wolnego, zsiada z motocykla, opuszcza podpórkę i ustawia motocykl na podpórcę, zamyka dopływ paliwa, po czym staje na swoje miejsce na wysokości osi przedniego koła (przewożony żołnierz pomaga ustawić motocykl na podpórcę, po czym staje na swoim miejscu).

109.
Z wozów.

Pluton motocyklowy (drużyna).

Skład plutonu motocyklowego zależy od przeznaczenia danego rodzaju plutonu.

Pluton może się składać z kilku sekcji lub drużyn.

W skład plutonu mogą wchodzić motocykle z przyczepkami i bez przyczepek, samochody patrolu reperacyjnego i t. d.

110.
Skład plutonu.

Pluton motocyklowy jako całość stosuje tylko szyki zwarte, a mianowicie:

- zbiórkę w szeregu,
- zbiórkę w rzędzie,
- kolumnę marszową.

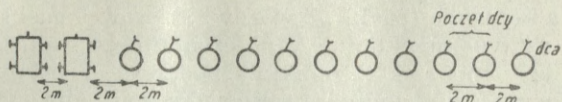
111.
Szyki plutonu motocyklowego.

Luźne ugrupowania przybiera oddział motocyklowy na osobny rozkaz, zależnie od warunków bojowych i przeznaczenia danego sprzętu.

Na komendę (znak) „Pluton — w szeregu zbiórka” motocykle ustawiają się w nakazanym froncie w jednym szeregu w odstępach 2 m.

Motocykl dowódcy plutonu — na prawym skrzydle, motocykl (samochód) patrolu reperacyjnego i inne samochody — na lewym skrzydle. (Ryc. nr 38).

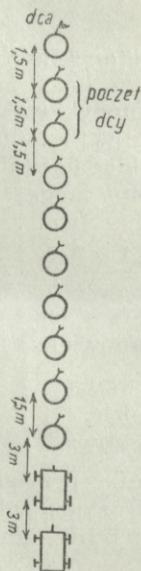
112.
W szeregu zbiórka.

Ryc. 38.

113.
W rzędzie
zbiórka.

Na komendę (znak) „Pluton — w rzędzie — zbiórka“ motocykle ustawiają się w kolumnie poje-

Ryc. 39.

dynczej w odległości 1,5 m, kryjąc na motocykl dowódcy plutonu. Samochody oddziału motocyklowego — na ogonie kolumny w odległościach po 3 m. (Ryc. nr 39).

Na znak „Kolumna marszowa“ motocykle ruszają kolejno za motocyklem dowódcy plutonu (ze zbiórki w szeregu lub ze zbiórki w rzędzie), utrzymując w marszu odległość 25 m, jeśli nie była zapowiedziana inna odległość.

**114.
Kolumna
marszowa.**

Gdy w kolumnie marszowej dowódca podaje znak: „Stój“, wówczas motocykle stoją w odległościach marszowych po prawej stronie drogi; w warunkach bojowych kryją się o ile możliwości przed lotnikiem, obserwując dowódcę. Dopiero na znak „Zbiórka w rzędzie“ motocykle dojeżdżają do czoła na 1,5 m.

**115.
Stój.**

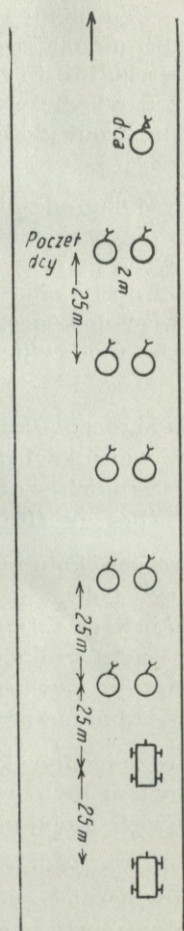
Dla skrócenia kolumny można stosować wyjątkowo w warunkach bojowych na dobrze utrzymanych i szerokich szosach „zdwojoną kolumnę marszową“. (Ryc. nr 40 i 41).

**116.
Stosowanie
zdwojonej
kolumny
marszowej.**

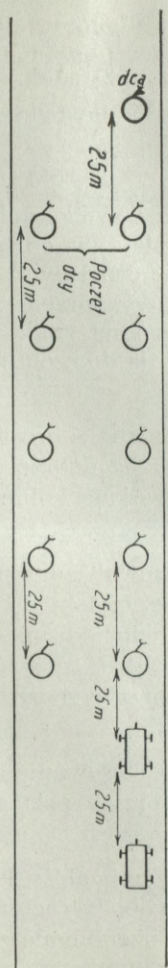
„Zdwojona kolumna marszowa“ plutonu motocyklowego polega na tym, że motocykle jadą po obydwu bokach szosy lub po jednej stronie w odstępach 2 metrów; kierunek wiatru ze względu na kurz odgrywa poważną rolę przy wyborze sposobu jazdy w kolumnie zdwojonej.

Bardziej odpowiednie do stosowania kolumny zdwojonej są motocykle bez przyczepki, gdyż zajmują o wiele mniej miejsca na szosie.

Stosowanie kolumny zdwojonej zależy jednak od względów bezpieczeństwa i swobody ruchu kołowego na drodze, oraz musi być uzgodnione z organami regulacji ruchu.

Ryc. 40. Zdwojona kolumna marszowa jednostronna.

Ryc. 41. Zdwojona kolumna marszowa dwustronna.

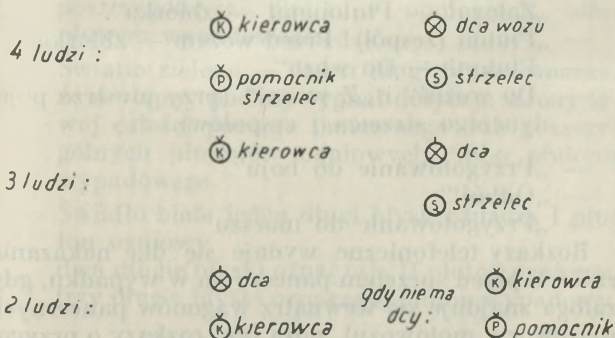
Do wydania rozkazów, apelów itd. dowódca może zarządzić zbiórkę załóg wozów silnikowych swego oddziału lub zbiórkę tylko części załóg, np. samych kierowców lub samych dowódców.

Na komendę „Kierowcy zbiórka!” kierowcy odchodzą od swych wozów i ustawiają się w jednym szeregu w nakazanym froncie, w kolejności ustawienia wozów.

Tak samo odbywa się zbiórka dowódców wozów.

Na komendę „Załogi zbiórka!” załogi wozów ustawiają się w kolejności ustawianych wozów; cała ełatowa załoga danego wozu ustawia się w nakazanym froncie w dwuszeregu, zależnie od tego, z ilu żołnierzy składa się załoga wozu, a mianowicie.

117.
Zbiórki za-
łóg wozów
silnikowych
pieszo.

Ryc. 42. Ustawienie załóg na zbiórce bez wozów.

Dowódcy plutonów stają na prawym skrzydle pierwszego szeregu swych plutonów.

ROZDZIAŁ VII.

Pociągi pancerne.

118.
Zasady ogólne.

Żołnierze pociągów pancernych przechodzą szkolenie w mustrze w ramach poszczególnych grup i działów specjalnych, mianowicie: ogniowej (artylerii i ciężkich karabinów maszynowych), technicznej (drogowo-ruchowej), drezyn pancernych (dowódcy i kierowcy), łączności (telefon i radio).

119.
Rozkazy i komendy.

Rozkazy lub komendy podaje się:

- ustnie,
- telefonicznie i przez radio,
- sygnałami dźwiękowymi,
- sygnałami optycznymi (światło, chorągiewki).

120.
Komendy podawane ustnie.

- „Załoga — Przed pociągiem zbiórka“.
- „Załoga! — Do pociągu“.
- „Załoga! — Plutonami — zbiórka“.
- „Pluton (zespół)! Przed wozem — zbiórka“.
- „Pluton! — Do wozu“.
- „Do wozu!“ i „Z wozu!“ (przy mustrze pojedynczego strzeica i zespołów).

121.
Rozkazy ustne lub telefoniczne.

- „Przygotowanie do boju“.
- „Odbój!“.
- „Przygotowanie do marszu“.

Rozkazy telefoniczne wydaje się dla nakazania zbiórek przed sprzętem pancernym w wypadku, gdy załoga znajduje się wewnątrz wagonów pancernych (parowozu, motowozu), poza tym rozkazy o przygotowaniu sprzętu do boju, do marszu oraz „Odbój“.

122.
Rozkazy przez radio.

Rozkazy przez radio wydaje się do: zespołów drezyn pancernych (na torze) lub po ich zejściu w teren, do pozostałych na torze drezyn i czołgów w te-

renie, odnoszące się do ruchów po torze lub w terenie i do wykonania zbiorów przed sprzętem.

Klaksonem podaje się tylko rozkazy ogniowe (wewnątrz pociągu pancernego — bez drezyn pancernych):

- „Rozpocząć ogień z ciężkich karabinów maszynowych (— jeden długi);
- „Rozpocząć ogień z dział“ (— — dwa długie);
- „Rozpocząć ogień z dział i ciężkich karabinów maszynowych“ (—.—. na przemian długie i krótkie).
- „Przerwij ogień“ (..... szereg krótkich).

a) Wewnątrz pociągu pancernego.

- Światło czerwone — jeden długi błysk oznacza, że następny podany sygnał dotyczy: strony prawej całości pociągu pancernego lub poszczególnych plutonów ogniowych, albo plutonu wypadowego.
- Światło zielone — jeden długi błysk oznacza, że następny podany sygnał dotyczy: strony lewej całości pociągu pancernego lub poszczególnych plutonów ogniowych, albo plutonu wypadowego.
- Światło białe jeden długi błysk oznacza I pluton ogniowy,
dwa długie błyski oznaczają II pluton ogniowy,
trzy długie błyski oznaczają pluton wypadowy.

Przykład rozkazu:

„Dwa długie błyski białe“ — „II pluton“,
„jeden długi błysk czerwony“ — „strona prawa“,
„dwa długie klaksy“ — „rozpocząć ogień z dział“;

123.
Rozkazy sygnalami
dźwiękowymi.

124.
Rozkazy sygnalami
wzrokowymi.

125.
Przykład rozkazu.

b) z zespołami drezyn pancernych na torze (jako podwajanie).

Rodzaj sygnału :	Znaczenie sygnału :
Podawane od pociągu pancernego do zespołów drezyn pancernych na torze :	
Długie światło zielone	„Zespół — jazda od pociągu“
Jeden błysk krótki i jeden długi zielony (powtarzane)	„Szybciej od pociągu“
Szereg długich światel czerwonych	„Uwaga — lotnik nieprzyjacielski“
Na przemian długie czerwone i zielone	„Uwaga — gaz“
Długie światło czerwone	„Zespół — stój“
Dwa krótkie światła zielone (powtarzane aż do zrozumienia)	„Zespół do pociągu pancernego“ powtórzenie kilkakrotnie oznacza „szybciej“
Dwa krótkie i jeden długi, zielone	„Zwolnić bieg“
Podawane od zespołów drezyn pancernych do pociągu pancernego :	
Szereg krótkich czerwonych	„Uwaga nieprzyjaciół“
Szereg długich zielonych	„U nas uszkodzenie“
Na przemian długie czerwone i zielone	„Stwierdziłem gaz“
Szereg długich światel czerwonych	„Lotnik nieprzyjacielski“

Uwaga. Sygnały, podawane z pociągu pancernego do zespołów drezyn pancernych powtarzają te zespoły tymi samymi kolorami i odwrotnie, dla potwierdzenia ich zrozumienia.

Sygnały gwizdkiem, syreną parowozową, chorągiewką, latarką mogą być używane wyłącznie przez drużynę parowozowo - konduktorską, ściśle według przepisów P. K. P. i dotyczą ruchu pociągu (podczas zestawiania transportu — ruchu transportu).

Prócz tego syrena parowozowa może być użyta jak niżej:

jeden długi nieustanny gwizd około 1 minuty oznacza alarm,

szereg krótkich gwizdów około 10 — oznacza obronę przeciwlotniczą.

(Sygnały powyższe podaje się jedynie w rejonie podstawy gospodarczej pociągu pancernego).

Szkolenie indywidualne.

Szkolenie pojedynczego strzelca w musztrze pociągów pancernych ma na celu wyszkolenie w szybkim i sprawnym wsiadaniu i wysiadaniu z wozów, zajmowaniu miejsca przy sprzęcie ogniowym, przygotowaniu sprzętu do marszu i boju.

Musztra pojedynczego strzelca.

Na komendę (znak) „Do wozu“ żołnierz wykonuje zwrot w kierunku drzwi wejściowych, karabin oddaje następnemu z wsiadających, a sam wsiada do wagonu; ostatni strzelec oddaje karabin swemu poprzednikowi, następnie ruchem szybkim wstępuje na stopnie i pomagając sobie rękami, wchodzi do wagonu. Po wejściu do wagonu odbiera swój ka-

126.
**Sygnały
dźwiękowe
P. K. P.**

127.
**Zakres szkolenia
indywidualnego.**

128.
Do wozu.

rabin i ustawia go na stojaku, a następnie niezwłocznie w postawie swobodnej zajmuje wyznaczone dla siebie stanowisko.

**129.
Z wozu.**

Na rozkaz „Z wozu!” żołnierz zabiera ze stojaka swój karabin i trzymając go w ręku między przednim a tylnym bączkiem, skierowuje się do drzwi, przez które wyskakuje, po czym w postawie „spocznij” zajmuje wyznaczone dla siebie miejsce przed wozem.

Uwaga I. Jeżeli żołnierz ma wysiadać z wozu bez broni, rozkaz powinien być poprzedzony zapowiedzią „bez broni”.

Uwaga II. Wsiadanie i wysiadanie z drezyn pancernych torowo - terenowych lekkich i średnich odbywa się jak dla odpowiedniego rodzaju czołgów.

**130.
Spocznij i na
miejsca.**

Na komendę „Spocznij” żołnierz pozostaje w pobliżu wyznaczonego stanowiska (jeżeli stał, może usiąść), gotów każdej chwili do ponownego zajęcia swojego miejsca. Na rozkaz „Na miejsca” zajmuje z powrotem poprzednie stanowisko.

Szkolenie zespołów.

Zespoły w ramach pociągu pancernego tworzą:

**131.
Skład
zespołu.**

- obsługi poszczególnych działonów,
- obsługi poszczególnych ciężkich karabinów maszynowych,
- patrole drogowo - minerskie,
- obsługi parowozowe,

- drużyny konduktorskie,
- patrole łączności wewnętrznej (sygnalistów) i zewnętrznej,
- załogi poszczególnych drezyn pancernych i zespołów drezyn pancernych.

Zespołami dowodzą podoficerowie.

Musztra zespołów pociągu pancernego obejmuje: wykonywanie szyków zbiórki przed wozami pancernymi, parowozami (motowozami), drezynami pancernymi. W ramach zespołu: wsiadanie i wysiadanie, zajmowanie stanowisk w sprzęcie pancernym, przygotowanie sprzętu do boju i marszu.

132.
Zakres mu-
sztry zesp-
łów.

Musztra zespołów.

Na komendę „Zespół (pluton) przed wozem zbiórka!” żołnierze zespołu ustawiają się przed swoim sprzętem na właściwych miejscach w uszykowaniu jak na rys. 43 i przybierają postawę swobodną.

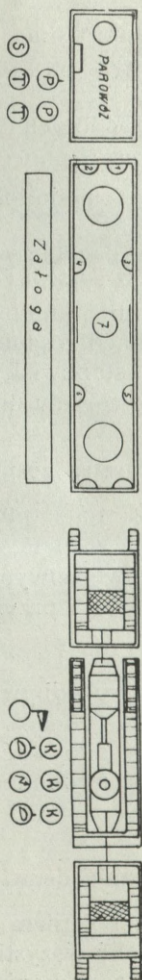
133.
Przed wozem
zbiórka.

Wychodzenie z wozu odbywa się jak w pkt. 129, przy czym wykonanie ruchów poszczególnych żołnierzy powinno się odbywać szybko, najkrótszą drogą i nie hamować swobodnego wychodzenia całości zespołu.

134.
Z wozu.

Zamykanie i otwieranie drzwi wozów pancernych.

Jednocześnie ze szkoleniem we wsiadaniu i wysiadaniu należy szkolić wszystkich żołnierzy zespołów w otwieraniu i zamykaniu drzwi wozów pan-

Ryc. 43. Zbiórka załogi przed pociągami pancernymi (drezynami pancernymi).

cernych (parowozu pancernego, dreżyny pancernej). Sposób otwierania i zamykania drzwi zależy od typu wozu pancernego.

Za należyte zamknięcie drzwi i zabezpieczenie ich przed otwarciem w czasie ruchu pociągu pancernego, co może spowodować katastrofę, odpowiedzialni są:

- w wozach pancernych artyleryjskich — dowódca plutonów ogniowych (w razie ich nieobecności — zastępcy dowódców plutonów);
- w wozie pancernym szturmowym — dowódca plutonu wypadowego (jeżeli jest nieobecny, odpowiada jego zastępca). W wypadku, jeżeli pluton wypadowy jest w terenie, odpowiedzialny jest za to dowódca drużyny ciężkich karabinów maszynowych;
- na parowozie — maszynista parowozu pancernego;
- w dreżynie pancernej — dowódca dreżyny pancernej (T).

Na komendę „Obsługa! Do wozu!” obsługa działonu wykonywa zwrot w kierunku drzwi wejściowych wozu. Pierwszy wsiada żołnierz z drugiego szeregu, stojący najbliżej drzwi, za nim żołnierze z drugiego szeregu, potem w tejże kolejności za drugim szeregiem wsiada pierwszy szereg, a ostatni dowódca działonu. Wysiadanie odbywa się w odwrotnej kolejności, a dowódca działonu wysiada ostatni.

135.
Obsługa działonów artylerii.

136.
Obsługa
ciężkich ka-
rabinów ma-
szynowych.

Na komendę „Obsługa! Do wozu!” obsługa wykonywa zwrot w kierunku drzwi. Jako pierwszy wsiada taśmowcy. Wysiadanie odbywa się w odwrotnej kolejności.

137.
Zespoły dro-
gowe, minier-
skie wypad-
owe i łącz-
ności.

Na komendę „Zespół! Do wozu!” zespoły wykonują zwrot w kierunku drzwi wejściowych. Pierwszy wchodzi drugi szereg, za nim pierwszy. Wysiadanie odbywa się w odwrotnej kolejności.

138.
Obsługa
parowozu.

Na komendę „Do parowozu” obsługa parowozu wykonuje zwrot w kierunku drzwi parowozu pancerneho. Pierwszy wsiada maszynista, podoficer strzelniczy — ostatni. Wysiadanie odbywa się w odwrotnej kolejności.

Uwaga. Pomocnik maszynisty pozostaje stale na parowozie, jeśli parowóz jest pod parą.

139.
Załogi dre-
zyn pancer-
nych „T”.

Na komendę „Do wozu!” załogi drezyn pancernych wykonują zwrot w kierunku drzwi, po czym wsiadają do drezyn, zaczynając od kierowców a kończąc na dowódcach drezyn.

140.
Załogi drezyn
pancernych
torowo-tere-
nowych.

Wsiadanie i wysiadanie odbywa się według zasad, ustalonych dla czołgów.

141.
Przygotowa-
nie do boju,
odbój — przy-
gotowanie do
marszu.

Na rozkaz „Przygotowanie do boju”, „Odbój”, „Przygotowanie do marszu” żołnierze zespołów wykonują czynności, wyznaczone dla nich odpowiednimi regulaminami (Działoczyzny) lub instrukcjami (Instrukcja strzelecka).

Musztra plutonów.

142.
Skład plu-
tonu,

W skład poszczególnych plutonów wchodzi zespoły organizacyjne: ogniowe (obsługa dział, cięż-

kich karabinów maszynowych), patrole łączności, patrole drogowo - minerskie, drużyna wypadowa itd. lub też załogi drezyn pancernych.

Musztra plutonu pociągu pancernego obejmuje: wykonanie szyków zbiorów, wsiadanie i wysiadanie z wagonów poszczególnych zespołów w ramach plutonów, a w plutonie drezyn pancernych wykonanie poruszeń na torze kolejowym, po zejściu zaś w teren — wykonanie szyków, jak dla czołgów odnośnego typu.

143.
Zakres
musztry plu-
tonu.

Na komendę:

144.
Zbiórka
plutonu.

„I pluton (pluton wypadowy) — przed wozem zbiórka!“,

„Pluton drezyn — przed wozami zbiórki!“ — poszczególne zespoły plutonów ustawiają się w dwuszeręgu w uszykowaniu jak na ryc. nr 43.

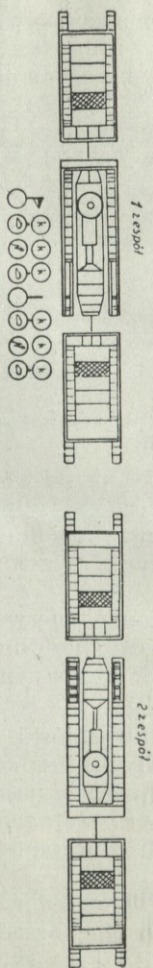
Odległość drugiego szeregu od wozu pancernego — 1 krok.

Dowódca plutonu w pierwszym szeregu na prawym skrzydle swego plutonu. Zastępca dowódcy plutonu również w pierwszym szeregu na lewo od dowódcy plutonu.

Uwaga. W szyku zbiórki plutonu poszczególne zespoły powinny być w ten sposób ustawione (roz-mieszczone), żeby mające najdalszą drogę do odbycia wewnątrz wozu były ugrupowane jak najbliższej drzwi wejściowych (zależne to jest od typu sprzętu).

„Pluton drezyn — przed wozami zbiórka“. Zało-ga plutonu ustawia się przed czołowym zespołem drezyn pancernych jak na ryc. 44.

145.
Pluton
drezyn —
zbiórka.

Ryc. 44. Zbiórka zadóg plutonu drezyn pancernych przed wozami.

„Pluton drezyn — zespołami przed wozami zbiórka“.

Na tę komendę załoga ustawia się przed swoimi zespołami jak na rys. 43.

„Pluton drezyn — przy wozach zbiórka“ poszczególne załogi drezyn pancernych ustawiają się przy swych drezynach (czołgach), jak na rysunku nr 45.

Na komendę — „Pluton — do wozu“ poszczególne zespoły plutonu wykonują ruchy, wyszczególnione w pkt. 128, po czym wsiadają do wozu w następującej kolejności:

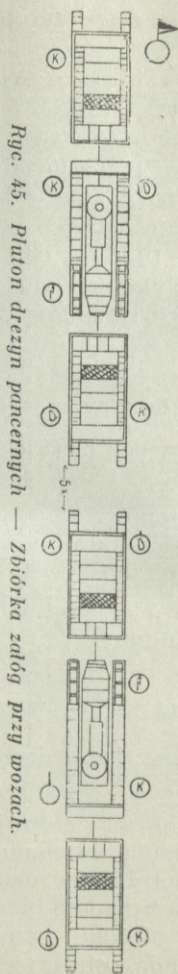
146.
Pluton — do
wozu.

a) w plutonach ogniowych:

- obsługi czołowych ciężkich karabinów maszynowych,
- obsługi działonów,
- obsługi ciężkich karabinów maszynowych i łączności w kolejności ustawienia,
- zastępca dowódcy plutonu,
- dowódca plutonu;

b) w plutonie wypadowym:

- wsiadanie przez jedne drzwi według zasad, jak w zespołach,
- przy wsiadaniu przez dwoje drzwi — w kolejności ustawienia zespołami, przy czym obsługi ciężkich karabinów maszynowych i drużyna strzelecka wsiadają przez jedne drzwi, a reszta załogi plutonu przez drugie; dowódca plutonu wsiada ostatni;

Ryc. 45. Pulton drewn pancernych — Zbiórka załóg przy wozach.

c) w parowozie pancernym:

- obsługa parowozu,
- patrol łączności,
- podoficer strzelniczy (lub zastępca dowódcy pociągu),
- dowódca pociągu (po wejściu całej załogi pociągu pancernego do wozów pancernych);

d) w plutonie drezyn pancernych:

- kierowcy,
- strzelcy,
- dowódca drezyny,
- dowódca plutonu drezyn.

Wysiadanie plutonów odbywa się w kolejności odwrotnej niż przy wsiadaniu, przy czym zastępcy dowódców plutonów wysiadają ostatni, na następujące rozkazy:

- a) w plutonach ogniowych i wypadowych: „Pluton (załoga parowozu) — przed wozem (parowozem) — zbiórka“ lub „Z wozu“;
- b) w plutonie drezyn pancernych: na komendę, jak w pkcie 134.

Uwaga. Dalsze czynności po wejściu do wozów, jak przygotowanie do boju, odbój, spoczyn, przygotowanie do marszu, wykonują załogi plutonów na komendę (rozkaz) dowódców plutonów.

Pociąg pancerny.

W skład pociągu pancernego wchodzi:

- poczet dowódcy,
- 2 plutony ogniowe,

147.

Z wozu (przed wozem zbiórka).

148.

Skład pociągu pancernego,

- pluton wypadowy,
- pluton drezyn pancernych,
- drużyna gospodarcza.

149.**Zakres
musztry po-
ciągu pan-
cernego.**

Musztra załogi pociągu pancernego obejmuje: zbiórki, zajmowanie miejsc przy sprzęcie wewnątrz wozów oraz wykonywanie czynności podstawowych, związanych z przygotowaniem sprzętu do boju i do marszu, jako też wykonywanie czynności przygotowawczych do zadań ogniowych. W zakres musztry całości pociągu pancernego wchodzi: poruszanie się i ustawianie pociągu pancernego (z drezynami pancernymi i składem gospodarczym).

150.**Szyki pociągu
pancernego.**

Szyki pociągu pancernego są następujące:

- szyk bojowy,
- szyk marszowy,
- zbiórka w pełnym składzie.

151.**Szyk bojowy.**

Szyk bojowy polega na ugrupowaniu pociągu pancernego wraz z drezynami pancernymi do marszu ubezpieczonego lub walki. Część gospodarcza pociągu pancernego nie wchodzi w szyk bojowy, pozostając w tyle na stacji kolejowej lub posuwając się w odległościach stacyjnych za pociągiem pancernym.

Ugrupowanie części bojowej pociągu pancernego w „szyku bojowym“ zależne jest od położenia i jest każdorazowo ustalone przez dowódcę pociągu.

Zasadniczo w szyku bojowym pluton drezyn pancernych posuwa się zespołami przed i za pociągiem pancernym w odległości łączności wzrokowej lub w odległości zasięgu radiotelefonu; przy dłuższym zatrzymaniu się pociągu pancernego — lub na wezwanie dowódcy zespoły drezyn pancernych dojeżdżają na odległość 20 m do pociągu pancernego i zatrzymują się.

W szyku bojowym zespoły drezyn pancernych mogą również posuwać się po innym torze (równoległym).

Szykiem marszowym pociąg pancernego nazywamy zestawienie (sprzężenie) całości pociągu pancernego (części bojowej i gospodarczej) według przepisów P. K. P. nr 38 „Instrukcja o ruchu pociągów pancernych na normalnotorowych liniach kolejowych“. — Warszawa, 1934. — Pracują wówczas obydwaj parowozy.

W szyku marszowym pociąg pancerny odbywa marsze podrózne i postoje podrózne.

Zasadnicze ugrupowanie pociągu pancernego w pełnym składzie na zbiorce polega na ustawieniu, jak na ryc. 46:

- część bojowa na torze, dającym możliwość łatwego wyjazdu ze stacji kolejowej;
- część gospodarcza na tym samym torze w pewnej odległości;

152.
Szyk
marszowy.

153.
Zbiórka
w pełnym
składzie.

— pluton drezyn pancernych na drugim torze na wysokości części bojowej;

w braku miejsca można tworzyć w części gospodarczej dwa rzuty (pokryte).

W szyku tym pociąg pancerny staje na dłuższe odpoczynki, a wyjątkowo również na postoju ubezpieczonym.

Warunki stacyjne mogą wpłynąć na inne, niż na ryc. 46 ustawienie pociągu pancernego na zbiórce w pełnym składzie.

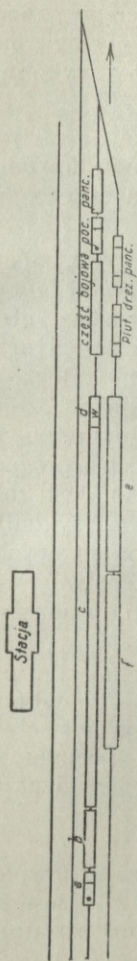
154.
Sprawianie
szyków przez
załogę po-
ciągów pan-
cernych.

Zasadniczym szykiem zbiórki załogi pociągu pancernego jest ustawianie załogi przed pociągiem pancernym.

155.
Przed po-
ciągłem
zbiórka.

Zbiórka załogi pociągu pancernego odbywa się na komendę (rozkaz) „Załoga—przed pociągiem—zbiórka“. Na tę komendę załoga zdąża najkrótszą drogą szybko (biegiem, gdy jest zapowiedziane) i ustawia się przed pociągiem pancernym.

Zbiórka załogi w całości lub częściowo może się odbywać na osobną zapowiedź „plutonami — przed wozami zbiórka“ albo „pluton wypadowy — przed wozem zbiórka“. Na tę komendę dowódcy poszczególnych plutonów udają się przed środek wozu pancernego i wydają komendy swoim plutonom — jak w pkt. 144, a po wykonaniu zajmują miejsca dla nich wyznaczone.

Ryc. 46. Pociąg pancerny w pełnym składzie na zbiórce.

156.
Załoga
do wozów.

Wsiadanie załogi pociągu pancernego odbywa się na komendę dowódcy pociągu pancernego „Załoga do wozów!” — plutony wykonują ruchy przewidziane w pkt. 135 — 140.

Dalsze czynności wewnątrz wagonów wykonują plutony na rozkaz swoich dowódców lub na rozkaz dowódcy pociągu pancernego, powtarzany przez dowódców plutonów.

W warunkach bojowych, gdy chodzi o natychmiastowe obsadzenie składu bojowego przez załogę, może to nastąpić na rozkaz lub sygnał: „Alarm”, bez uprzedniej zbiórki załogi przed pociągiem. Na rozkaz (sygnał) „Alarm” załoga, jeśli się znajdowała w wozach mieszkalnych, zbiera się plutonami przed wozami mieszkalnymi, po czym plutony udają się najkrótszą drogą do wozów pancernych i zajmują tam swoje stanowiska. Jeśli załoga była poza pociągiem, wtedy na rozkaz (sygnał) „Alarm” wszyscy żołnierze pociągu biegną do swych wozów, a w razie natłoku dają pierwszeństwo wsiadania obsłudgom dział i ciężkich karabinów maszynowych.

157.
Przed po-
ciągłem
zbiórka.

Wysiadanie załogi z pociągu pancernego odbywa się na rozkaz „Załoga — przed pociągiem zbiórka!”. Rozkaz ten powtarzają właściwi dowódcy plutonów. Po opuszczeniu pociągu pancernego załoga ustawia się w szyku zbiórki przed pociągiem pancernym.

158.
Przed po-
ciągłem plu-
tonami zbiór-
ka.

Rozkaz ten powtarzają dowódcy poszczególnych plutonów. Po wyjściu z wozów załogi ustawiają się plutonami przed swoimi wozami pancernymi.

ROZDZIAŁ VIII.

Przeglądy i defilady ¹⁾.

Dowódca, organizujący przegląd lub paradę (defiladę), otrzymuje rozkaz szczegółowy przełożonego. W rozkazie tym ma być podany: oddział, jego skład, uzbrojenie, oporządzenie, ustawienie na zbiórce, porządek ustawienia do defilady, szczegóły wykonania defilady, zbiórka lub odmarsz po defiladzie.

Miejsca dla poszczególnych oddziałów pancernych lub zmotoryzowanych należy wyznaczyć przed defiladą (o ile możliwości w przeddzień defilady) i wskazać je oficerom lub podoficerom, umyślnie w tym celu wysłanym.

Przesuwania oddziałów i zmiany szyków na miejscu zbiórki tuż przed rozpoczęciem defilady należy unikać.

Na defiladzie, jeżeli nie było innych rozkazów, oddziały pancerne i zmotoryzowane występują w składzie jednostek bojowych według etatów organizacyjnych.

Poczty dowódców i oddziały pomocnicze (gospodarcze) biorą udział w defiladzie tylko na osobny rozkaz.

Przełożeni, którzy nie sprawują dowództwa podczas parady, lecz tylko towarzyszą swoim oddziałom, ustawiają się na prawym skrzydle oddziału czołowego w odstępnie 5 kroków. Inni oficerowie, obecni na uroczystości, ustawiają się w tym samym odstępnie na lewym skrzydle. (Ustawiają się według

¹⁾ Z chwilą ukazania się „Regulaminu służby wewnętrznej” normującego sprawę udziału broni pancernej w defiladach i uroczystościach rozdział ten przestaje obowiązywać.

159.
Uwagi ogólne.

starszeństwa stopni). Przed defiladą udają się na wskazane miejsce i ustawiają się w szeregu w lewo od osoby przyjmującej defiladę.

W czasie przeglądu i defilady podoficerowie i strzelcy nie salutują. W postawie „Spocznij“ kordzik wisi swobodnie na rapciach pasa głównego. W postawie „Baczność“ lewa ręka utrzymuje kordzik poniżej bączka górnego, kciuk obejmuje go od strony uda, pozostałe palce dłoni wyprostowane na kordziku.

**160.
Przegląd.**

Organizacyjne oddziały pancerne ustawiają się do przeglądów następująco:

- a) pluton — w szeregu,
- b) kompania (szwadron) — w trzech rzutach: w I rzucie sprzęt pancerne lub samochody, w II rzucie — w dwuszeregu oddziały piesze, nie stanowiące załogi czołgów lub samochodów (np. młodszy rocznik), w III rzucie — pluton techniczny. Szyk zbiórki rzutu I i III każdorazowo nakazany,
- c) batalion (dywizjon) ustawia się kompaniami (szwadronami) w szyku „masa wszerek“ lub „masa w głąb“. Kompanie — jak w pkt. b).

Ustawienie batalionu do przeglądu jak ryc. 20 i 21 z uwzględnieniem oddziałów występujących pieszo.

Miejsca dowódców. Dowódca batalionu — 20 m przed środkiem frontu oddziału, dowódcy kompanii na prawym skrzydle swoich kompanii, dowódcy plutonów na prawym skrzydle swoich plutonów. Oficerowie nie przydzieleni — jak w pkt. 149.

Defilada odbywa się zasadniczo w kolumnie marszowej (może być nakazana kolumna zdwojona lub potrojona). Tempo marszu i odległości między wozami — każdorazowo nakazane przez dowódcę całości.

Okienka obserwacyjne w sprzęcie pancernym otwarte do poziomu, wieże unieruchomione, broń wylotem lufy zwrócona poziomo w kierunku marszu.

Porządek defilady:

- samochód osobowy dowódcy całości,
- oddziały motocyklowe,
- samochody pancerne,
- czołgi rozpoznawcze,
- czołgi lekkie,
- samochody ciężarowe.

Dowódca całości — w samochodzie osobowym otwartym z adiutantem, obok kierowcy trębacz.

Dowódcy kompanii i plutonów pancernych — w czołgach (samochodach pancernych) czołowych swoich jednostek.

Dowódcy kolumn samochodowych lub motocyklowych w samochodach osobowych lub w motocyklach.

Dowódcy czołgów i samochodów pancernych stoją wyprostowani w swych wozach, ręce oparte o kadełko lub też przedramiona oparte o wieżę czołga (samochodu pancernego).

Dowódcy (strzelcy), jadący w motocyklach, siedzą tak głęboko w przyczepkach, żeby ciało było w postawie pionowej, a w żadnym razie nie należy przybierać postawy leżącej, odrzucając się zbytnio w tył.

**161.
Defilada.**

**162.
Miejsca
dowódców.**

**163.
Postawa
podczas de-
filady.**

**164.
Oddawanie
honorów.**

W czasie defilady, dochodząc na wysokość pierwszego oficera kierunkowego, oddają honory:

- dowódca całości i dowódcy kompanii (samodzielnych plutonów) — salutując ręką;
- reszta oficerów, podoficerowie i strzelcy zwrotem głowy w stronę przyjmującego defiladę.

Kierowcy nie oddają honorów.

Po minięciu drugiego oficera kierunkowego zakończyć oddawanie honorów.

ROZDZIAŁ IX.**Przeglądy i defilady pociągów pancernych.****165.
Przeglądy.**

1) *Przeglądy i defilady załogi pociągu pancernego bez sprzętu pancernego* odbywają się według postanowień dla oddziałów pieszych.

2) a) *Przeglądy przed pociągiem części bojowej pociągu pancernego* odbywają się wyłącznie w szyku zbiórki załogi pociągu pancernego przed pociągiem pancernym. Wyloty luf dział i ciężkich karabinów maszynowych skierowane prostopadle do toru kolei w kierunku frontu załogi pociągu pancernego.

b) *Przeglądy całości pociągu pancernego, tj. części bojowej i gospodarczej*, odbywają się jak w pkt. 2a, przy czym załoga części gospodarczej ustawia się w dwuszeregu przed swoimi wagonami gospodarczymi pod dowództwem sierżanta szefa.

c) *Przeglądy dywizjonu pociągów pancernych*. Pociągi pancerne (wagony) bez plutonów drezyn torowo - terenowych ustawia się na 2 torach. Dywi-

zjon pieszo „w masie wszere”, załogi pociągów w kolumnie plutonowej naprzeciw sprzętu pancernego.

Czołgi plutonów drezyn sterowane — na lewym skrzydle dywizjonu w jednym szeregu.

Pluton łączności i kompanie gospodarcze (pieszo) kryją plutony czołgów, stojąc na zbiorce w dwuszerze.

Do defilad i uroczystości dywizjon ustawia się jak do przeglądu. W wypadku, gdy defilady odbywają się bez wozów pancernych, dywizjon występuje w szyku pieszym podobnie jak oddziały piesze. Plutony drezyn pancernych mogą uczestniczyć w defiladach z czołgami na gąsienicach; występuje wówczas tylko sprzęt szybkobieżny. Pluton drezyn pancernych, defilujący na czołgach w terenie (na drodze), stosuje się do zasad, podanych dla czołgów.

166.
Defilady.

OBJAŚNIENIE ZNAKÓW

dla oznaczania załóg pociągów pancernych

Dca plutonu

Radiotelegrafista

Zca dcy plutonu

Kierowca

Podoficer strzelniczy

Mechanik parowozowy

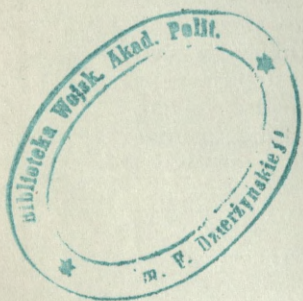
Dca drezyny pancernej

Palacz

Telefonista

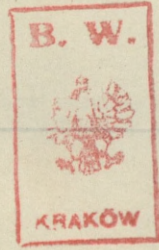

KOD SYGNAŁÓW CHORĄGIEWKAMI (TARCZAMI) DLA ODDZIAŁÓW PANCERNYCH I ZMOTORYZOWANYCH

ZNACZENIE SYGNAŁU	RODZAJ ZNAKU I SPOSÓB POKAZYWANIA				UWAGI
	Dla oddziałów czołgów.	Dla oddziałów samochodów pancernych.	Dla kolumn samochodów ciężarowych.	Dla oddziałów motocyklowych.	
„Uwaga” — „Róbcie to, co ja” (za mną) ¹⁾ .					
	Sposób pokazywania: żółta chorągiewka trzymana pionowo nieruchomo.				
„Marsz” — (Kolumna marszowa).					
	Sposób pokazywania: żółta chorągiewka kilkakrotnie wystawiana i chowana w krótkich odstępach czasu.				
„Nieprzyjaciół”					
	Sposób pokazywania: czerwona chorągiewka trzymana pionowo nieruchomo.				
„Nieprzyjacielskie wozy pancerne”					
	Sposób pokazywania: czerwona chorągiewka kilkakrotnie wystawiana i chowana.				
„Kolumna półplutonowa”					
	Sposób pokazywania: czarna chorągiewka z żółtym paskiem trzymana pionowo nieruchomo.				
Dla wozów pancernych: „Szyk czołowy”. Dla kolumn samochodów pancernych i motocykli — „Zwiększyć odległości”					
	Sposób pokazywania: czarna chorągiewka z żółtym paskiem kilkakrotnie wystawiana i chowana.				
„S t ó j” ²⁾					
	Sposób pokazywania: żółta chorągiewka z czarnym krzyżem trzymana pionowo nieruchomo. W samochodach i motocyklach — trzymana poziomo nieruchomo w bok.				
„Rozwinięty”	 	 			
	Sposób pokazywania: żółta i czarna chorągiewka z żółtym paskiem wystawione razem.				
„Uszkodzenie wozu” — (załoga raniona)	 	 	 	 	
	Sposób pokazywania: żółta chorągiewka z czarnym krzyżem i czerwona wystawione nieruchomo. W samochodach i motocyklach — wystawione poziomo nieruchomo.				
„Motocykl (goniec) — do dowódcy”	 	 	 	 	
	Sposób pokazywania: żółta chorągiewka z czarnym krzyżem i żółta trzymane nieruchomo. W samochodach i motocyklach — trzymane poziomo w bok nieruchomo.				
„Nawracaj” — „Poje dynczo w tył zwrot!”					Podaje się tylko w ko- lumnie marszowej i w szyku czołowym (ogniowym) na drodze
	Sposób pokazywania: żółta chorągiewka z czarnym krzyżem wystawiana i chowana kilkakrotnie. W samochodach i motocyklach — poruszana łukiem w płaszczyźnie pionowej.				
„Broń przeciwpancerna”	 	 			
	Sposób pokazywania: czerwona chorągiewka i czarna z żółtym paskiem wystawione razem.				
„Lotnik nieprzyjacielski”	 	 	 	 	
	Sposób pokazywania: czerwona chorągiewka i żółta trzymane pionowo nieruchomo.				
„G a z”	 	 	 	 	
	Sposób pokazywania: czerwona chorągiewka, żółta i czarna z żółtym paskiem trzymane pionowo nieruchomo.				

¹⁾ Np. gdy dowódca wystawi żółtą chorągiewkę i zatrzyma swój wóz, wszystkie wozy stają, gdy cofa — inne wozy cofają, gdy dowódca jedzie w innym kierunku, wszyscy zmieniają kierunek itd.

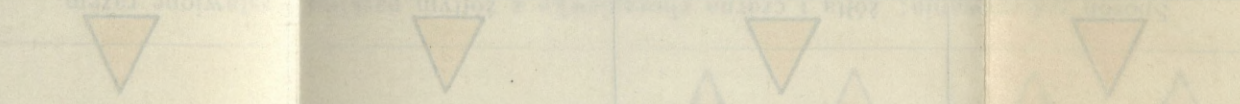
²⁾ W wozach, mających tylko 3 otwory na tarcze, należy wyjąć tarczę czarną z żółtym paskiem, a włożyć do tulei tarczę żółtą z czarnym krzyżem. Po pokazaniu znaku i zrozumieniu go przez odbiorców należy poprzednią tarczę włożyć na swoje miejsce, a tarczę z czarnym krzyżem trzymać w wozie jako dodatkową

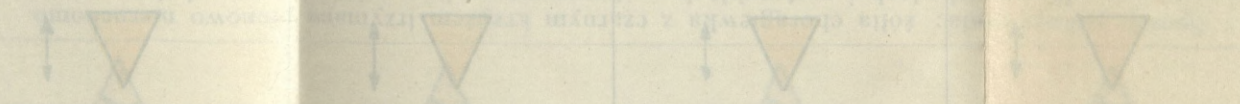
UWAGI

RODZAJ SZKARU I SPOSÓB PRZEMIANOWANIA

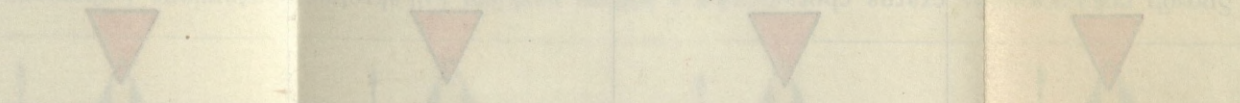
Dla oddziałów pancernych
Dla oddziałów samochodowych
Dla oddziałów samochodowych
Dla oddziałów samochodowych

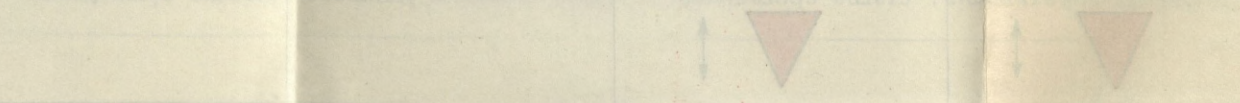
Sposób pokazywania: szkielet chorągiewki trzymana pionowo nieruchomo.

Sposób pokazywania: szkielet chorągiewki trzymany w leńskich odstępach czasu.

Sposób pokazywania: szkielet chorągiewki trzymana pionowo nieruchomo.

L 36/38

29512/
17

2519